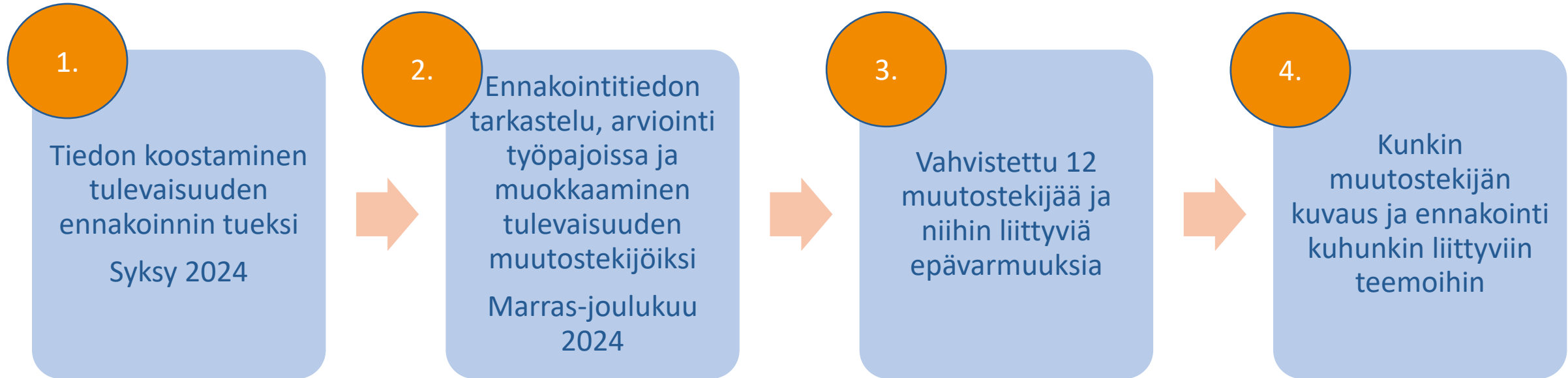

*Keski-Suomen
hyvinvointialueen
tulevaisuuskaitsauksen
2025-2030
oheismateriaali*

Tulevaisuuskaatsausprosessin vaiheet

1. Aikaisempien toimintaympäristöanalyysien ja muun käytettävissä olevan tiedon koostaminen ymmärryksen luomiseksi menneestä, nykyhetkestä ja tulevasta.
2. Ennakointitiedon tarkastelu ja tulevaisuuden muutostekijöiden muodostaminen (kyselyt, haastattelut, työpajat)
3. Muutostekijöiden ja niihin liittyvien epävarmuuksien vahvistaminen ja rikastaminen
4. Muutostekijöiden kuvaus ja ennakointi sekä varautuminen. Mitä kehitystä halutaan tukea ja vahvistaa, mikä tulee huomioida riskinä/uhkana ja mihin on varauduttava joka tapauksessa.

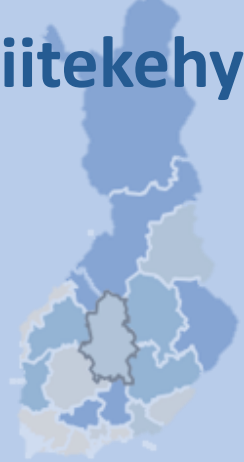
Globaali viitekehys

Maailmanpolitiikan ja -talouden Kehitys	→	Globaalin talousjärjestelmän muutos	Geopoliittiset jännitteet ja kriisit	Ilmastomuutoksen vaikutukset	Planetaarinen terveys ja hyvinvointi (pandemiat, terveysturvallisuus, antibioottiresistenssi)	Globaali teknologinen kehitys, hybridivaikuttaminen ja tietoturva
---	---	-------------------------------------	--------------------------------------	------------------------------	---	---

Suomen julkinen talous	Hyvinvointialueiden ohjaus ja rahoitus	Lainsäädännön muutokset	Väestön demografinen kehitys	Kansallinen valmius ja varautuminen	Kansallinen terveys- ja turvallisuus	Tekoäly ja digitalisaatio	Maahanmuutto
------------------------	--	-------------------------	------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------	--------------

Kansallinen viitekehys

Paikallinen viitekehys

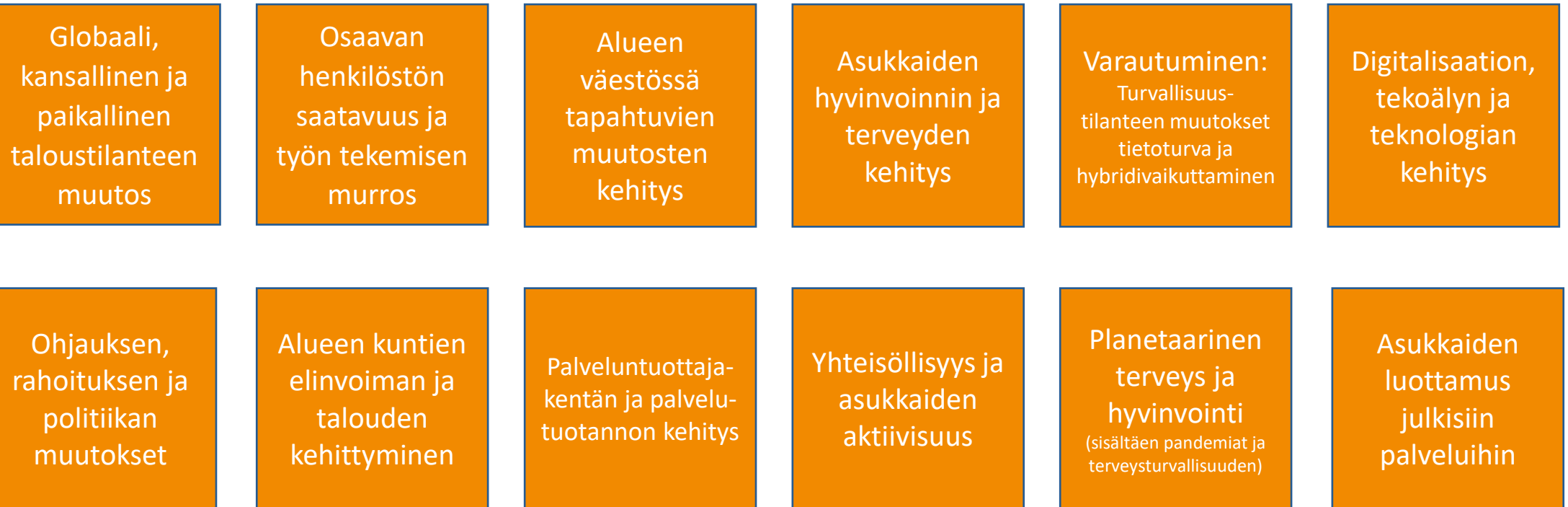
Globaali, kansallinen ja paikallinen taloustilanteen muutos	Alueen väestössä tapahtuvien muutosten kehitys	Osaavan henkilöstön saatavuus ja työn tekemisen murros	Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kehitys
Ohjauksen, rahoituksen ja politiikan muutokset	Palveluntuottaja- ja palvelutuotannon kehitys	Digitalisaation, tekoälyn ja teknologian kehitys	Planetaarinen terveys ja hyvinvointi (sisältäen pandemiat ja terveysturvallisuuden)
Alueen kuntien elinvoiman ja talouden kehittyminen	Asukkaiden luottamus julkisiin palveluihin	Yhteisöllisyys ja asukkaiden aktiivisuus	Varautuminen: turvallisuustilanteen muutokset, tietoturva ja hybridivaikuttaminen

Lähteinä mm. WHO:n Imagining the Future of Pandemics and Epidemics foresight report, OECD Global Scenarios 2035, EU: Towards a fair and sustainable Europe 2050, Palvelujärjestelmä 2030 –työ, Keski-Suomen liitto, Sitra, VNK tulevaisuusselonteko, Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan selonteko, STM Toimeenpanosuunnitelma 2024-2027, Työvoimabarometri, Traficom, Sotkanet, Kela, THL:n julkaisema palvelutarpeen ennakointityökalu

Keski-Suomen hyvinvointialueen keskeiset muutostekijät 2024-2030

Tunnistettuja tulevaisuuden epävarmuustekijöitä Keski-Suomen hyvinvointialueella → 2030

Tulevaisuuden epävarmuustekijät luokiteltuna toisiaan tukeviin teemoihin

Lukuohje

Seuraavat diat on tarkoitettu virittämään ajatuksia ja keskustelun pohjaksi – ne eivät ole täydellinen kuvaus kokonaisuudesta

- Diat esittävät Keski-Suomen hyvinvointialueen merkittävimmät tässä vaiheessa tunnistetut tulevaisuuden muutostekijät, jotka vaativat toimenpiteitä tai seurantaä seuraavalla valtuustokaudella 2025-2029. Muutostekijät on muodostettu tulevaisuuskatsauksen projektiryhmän toimesta hyödyntäen laajaa materiaalikatsausta, Keski-Suomen hyvinvointialueen viranhaltijajohdolle (n=29) ja valituille sidosryhmille (n=27) tehtyä webropol-kyselyä sekä keskeisten viranhaltijoiden haastatteluja (n=16).

- Diat on jaoteltu kolmen sarjoihin siten, että ensin kuvataan muutostekijäkortti joka sisältää näkymän tunnistetusta muutostekijästä epävarmuuksineen, muutostekijän määritelmän sekä kyseiseen muutostekijään liittyvät ohjelmat tai toiminnot hyvinvointialueella.

- Seuraava dia on tietoaineistokortti, joka sisältää dataa muutostekijään tai sen aiheuttamiin epävarmuuksiin liittyen.

- Kolmas dia on Keski-Suomen hyvinvointialueen toimintokortti ja se sisältää hyvinvointialueella menossa olevat ohjelmat ja toimenpiteet liittyen tietoaineistoon tai muutostekijään yleisesti.

Globaali, kansallinen ja paikallinen taloustilanteen muutos

Globaali, kansallinen ja paikallinen talous viittaa globaaliin geopoliittiseen ja taloudelliseen tilanteeseen sekä niiden kehityssuuntiin ja vuorovaikutukseen, Suomen valtion, hyvinvointialueiden, kuntien ja muiden julkisten toimijoiden tuloihin, menoihin ja velkaantumiseen sekä näiden tasapainoon. Se kattaa julkisen sektorin kokonaistaloudellisen tilanteen, mukaan lukien verotulot, julkiset menot, velkaantumisen ja julkisten palveluiden rahoituksen yleisellä tasolla.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

- Miten suurvaltojen väliset voimasuhteet ja jännitteet kehittyvät?
- Kuinka globaali talousjärjestelmä muuttuu ja mitkä ovat sen vaikutukset?
- Millaisia uusia geopoliittisia jännitteitä tai konflikteja voi syntyä, ja miten ne vaikuttavat globaaliin vakauteen?
- Miten kansainväliset toimitusketjut kehittyvät?
- Miten väestön ikääntymisen vaikutukset julkisiin menoihin kehittyvät?
- Miten kansainvälisen talouden heilahtelut vaikuttavat Suomen julkiseen talouteen?
- Millaisia rakenteellisia uudistuksia tehdään julkisen sektorin tehokkuuden parantamiseksi?
- Miten veropolitiikka ja työllisyysaste kehittyvät suhteessa julkiseen talouteen?
- Kuinka teknologian kehitys muuttaa julkisten palveluiden tuottamista ja kustannuksia?

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Todettiin, että taloustilanteeseen liittyy paljon tekijöitä, joihin emme voi hyvinvointialueena vaikuttaa
- Hyvinvointialueella on suuri merkitys koko alueen elinvoimaan ostopalveluidenkautta mutta myös paikallisesti yksittäisiin kuntiin
- Taloustilanne on huolestuttava, taloustilanne on käännyttävä, sillä myös asukkaan luottamukseen vaikuttava merkitys

Globaali, kansallinen ja paikallinen talustilanteen muutos

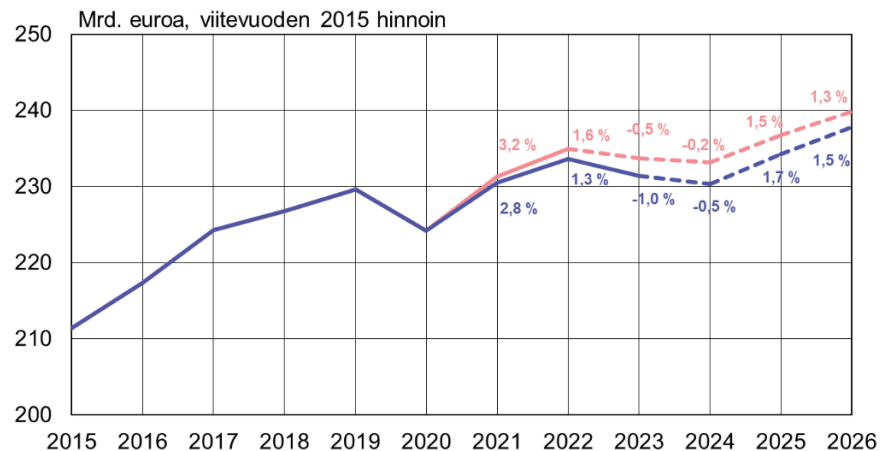
Kansantalouden kehitys

Suomen kansantalouden kehitys Valtion Talousarvioesitys 2025 mukaan:

	2022	2023	2024*	2025*
BKT:n arvo, mrd. euroa	267,7	274,9	278,9	289,8
BKT, määrän muutos, %	1,3	-1,2	-0,2	1,7
Työttömyysaste, %	6,8	7,2	8,0	7,6
Työllisyysaste, %	73,8	73,6	72,8	73,1
Kuluttajahintaindeksi, muutos-%	7,1	6,2	1,8	1,4
Pitkä korko, 10 v, %	1,7	3,0	2,9	2,7

Talous alkaa toipua vuoden loppupuolella

— Suomen Pankin ennuste, joulukuu 2023
— Bruttokansantuote, Suomen Pankin väliennuste, maaliskuu 2024

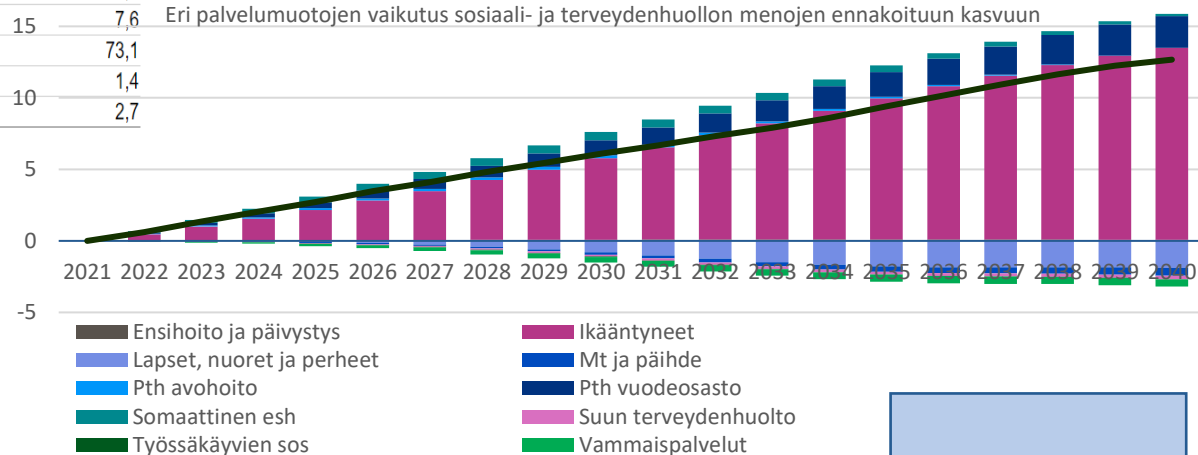

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Yhdysvaltojen presidentinvaalien vaikutus Yhdysvaltojen talouspolitiikkaan ja sitä kautta Euroopan talouspolitiikkaan? Maailmantalouden jakautuminen?

Lähde: Suomen Pankki blogi 28.10.2024, Olli Rehn

Eri palvelumuotojen vaikutus sosiaali- ja terveydenhuollon menojen ennakoituun kasvuun

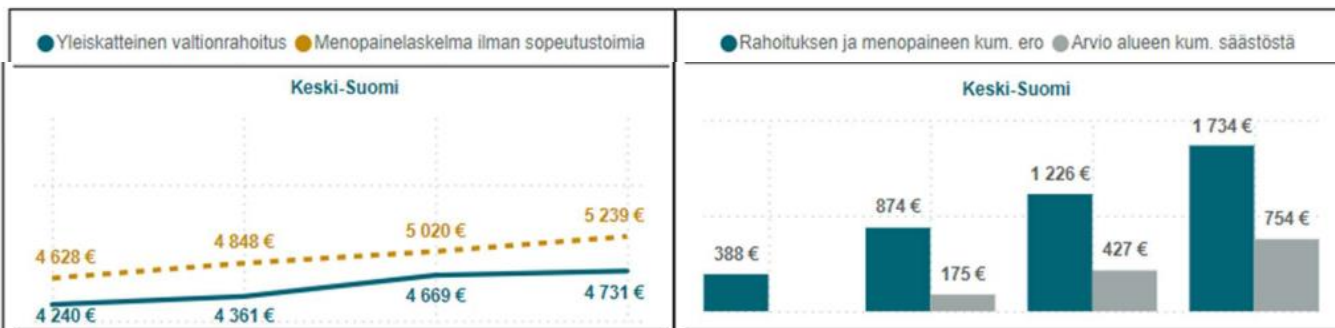
Suomen Pankin ennusteen mukaan Suomen talous virkoo vähitellen taantumasta. Inflaatio on hidasta, ja yksityinen kulutus elpyy vähitellen ostovoiman vahvistumisen tukemana. Kasvu vauhdittuu lähivuosina, kun suhdanne vahvistuu niin kotimaassa kuin Suomen vientimarkkinoilla. BKT supistuu 0,5 % vuonna 2024, mutta kasvaa 1,2 % ja 1,7 % vuosina 2025 ja 2026. Julkinen talous velkaantuu yhä, vaikka sopeutustoimet pienentävät julkisyhteisöjen alijäämää. Euroalueen BKT-kasvu vahvistuu vuosina 2024–2026 yksityisen kulutuksen vetämänä, ja inflaatio hidastuu vähitellen vajaaseen kahteen prosenttiin.

Keski-Suomen HVA:n talouden alijäämä

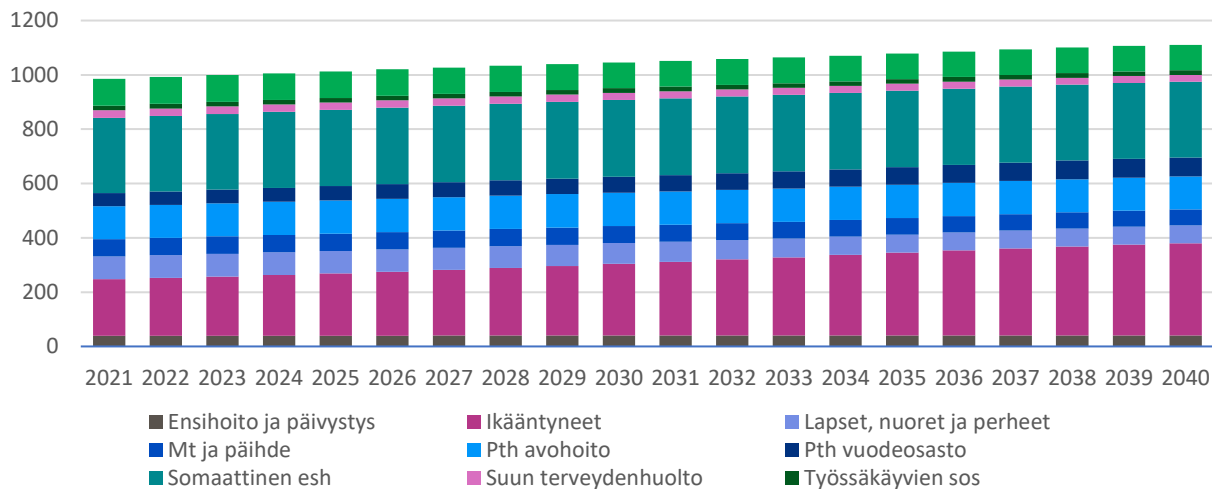
Lisäksi BRICKS+ järjestön laajenemisen vaikutus maailmantalouteen, järjestön osuus maailman BKT:stä on arvioiden mukaan 37,3% (EU:n 14,5%)

Lähde: Suomen Pankki, Euroopan parlamentti 15.3.2024 BRICS-maiden laajentuminen: Pyrkimys suurempaan globaaliin vaikutusvaltaan?, K-S hva talousarvio ja tilinpäätös

Globaali, kansallinen ja paikallinen taloustilanteen muutos

Sosiaali- ja terveydenhuollon menojen ennakoitu kehitys, Keski-Suomi

Talousvaikutus, 1000 €

	2025	2026
Toimenpiteet yhteensä	53 307,4	4 680,0
josta konsernipalvelut	5 310,0	3 130,0
josta pelastustoimi	1 965,0	1 155,0
josta sosiaali- ja terveystoimenpiteet	45 632,4	395,0
josta hyvinvointialueen yleiset	400,0	0,0

Talouden sopeuttamistoimet

Tuottavuusohjelma ja uudistuminen

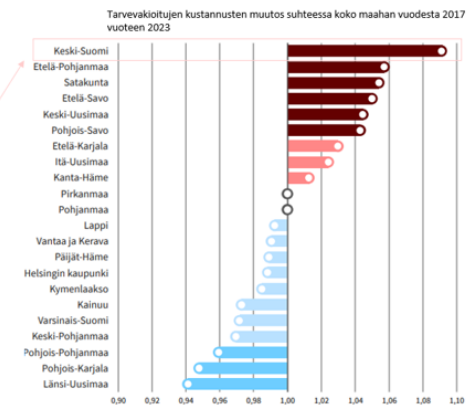
Hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023, jolloin hyvinvointialueelle siirtyivät 26:den eri organisaation sosiaali- ja terveystoimen palvelut sekä pelastustoimi

Toiminnan rakenteet eivät vielä ole yhtenäisiä hyvinvointialueen laajuisesti, aiheuttaen tarvetta toiminnan yhtenäistämiseksi tuottavuuden parantamiseksi

Samanaikaisesti rahoituksen lähtötaso on niukka, joka luo tarvetta tuottavuuden parantamisen näkökulmasta talouden tasapainottamiseksi – tuottavuusohjelman laatiminen sisältyi vuoden 2023 talousarvion suunnitelmaan

Tarkistus rahoitukseen vaikuttavan datan oikeellisuuteen

- Jokaiselle hyvinvointialueelle lasketaan kerroin, joka kuvaa alueen asukkaiden sote-palvelujen tarvetta ja suhteuttaa aluekohtaisen tarpeen koko maan keskiarvoon, eli **tarvekerroin**.
- Tarvekerroin perustuu tietoihin alueiden väestön ikä- ja sukupuolirakenteesta, sairastavuudesta ja sosioekonomisesta asemasta.
- Tarvekioidut menot saadaan jakamalla alueen sote-nettomenot aluekohtaisella tarvekertoimella.
- Datassa on havaittu puutteita ja näiden tarkastus meneillään

Ohjauksen, rahoituksen ja politiikan muutokset

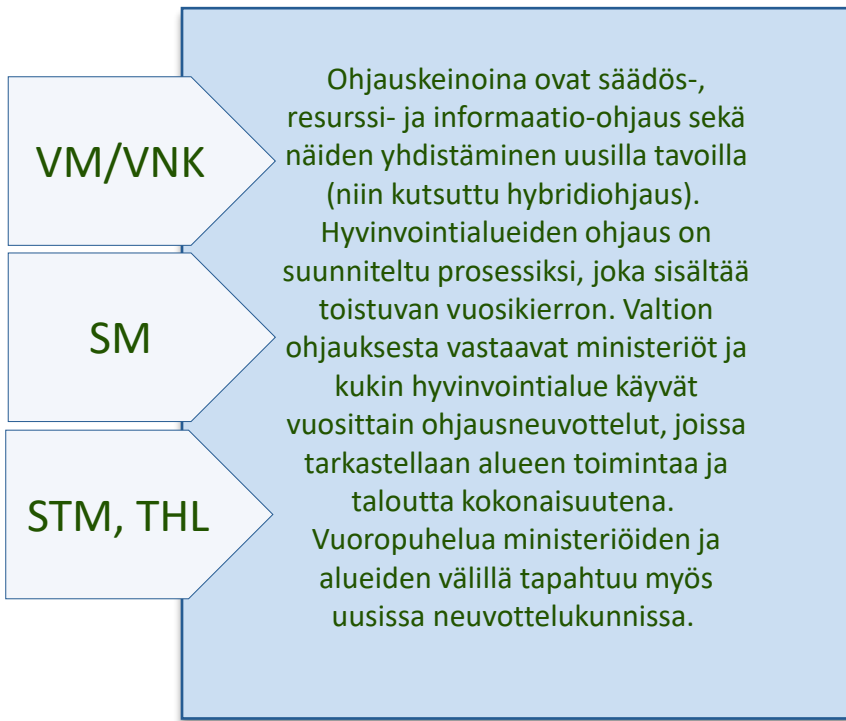
Hyvinvointialueiden ohjaus, rahoitus ja politiikan muutokset viittaa Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuun siirtymiseen kunnilta hyvinvointialueille, ja siihen liittyviin hallinnollisiin ja taloudellisiin mekanismeihin. Tätä tarkastellaan erityisesti lainsäädännön, strategisten tavoitteiden, rahoitusmallin, YTA-tason ohjauksen, yhteistyön, eri toimijoiden välisen vuorovaikutuksen sekä hyvinvointialueiden itsemääräämisoikeuden kehitykseen vuoteen 2030 mennessä.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

- Miten lainsäädäntö ja kansalliset strategiset tavoitteet muuttuvat vuoteen 2030 mennessä?
- Kuinka rahoituslainsäädäntö ja rahoituksen taso kehittyvät? Kuinka voimme vaikuttaa siihen?
- Miten YTA-tasoinen ohjaus ja yhteistyö kehittyy ja vaikuttaa hyvinvointialueiden toimintaan?
- Kuinka STM:n, SM:n, VM:n ja hyvinvointialueiden välinen vuorovaikutus ja valtasuhteet muuttuvat?
- Tulosohtaus, resurssi-, normi- ja informaatio-ohjaus, verkosto-ohjaus, vai monialainen systeeminen ja ilmiölähtöinen ohjaus? Itsehallinnollisuuden rooli?
- Vaalivuodet etenevät kahden vuoden sykäyksinä – tämän vaikutus toimintaan

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Hyvinvointialueen tulisi toimia pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti niin, että se vakauttaa omalta osaltaan vaalikausien mukanaan tuomaa politiikan vaihtelua (2 vuoden välein merkittävät vaalit)
- Ohjaus ollut muutoksessa – siihenkin toivotaan löytyvän pian vakaus, niin lainsäädännön kuin rahoituksen kuin ministeriöiden välisen yhteisen linjankin näkökulmasta. Tulevalla vaalikaudella tarvitaan vahvaa vaikuttamistyötä ja ennakoivaa otetta ohjausmekanismeihin ja kansalliseen vuoropuheluun.

Lainsäädännön uudistaminen osana kansallista palvelureformia

2024

- HE (vko 11) Asiakastietolaki (voimaantulon porrastus)
- HE (vko 26) Uusimaalaki (potilastiedot)
- HE (vko 22) Järjestämislain muutokset (valmius ja varautuminen)
- HE (vko 39): Sairaalat, päivystys, erikoissairaanhoidon työnjako
- HE (vko xx): Järjestämislain muutokset (osa 1; alihankintatyöryhmä + muut)

2025

- HE (vko 39): Lasten ja nuorten terapiatakuu
- HE (vko 39): Vammaispalvelulain soveltamisala
- HE (vko 49): Opiskeluterveydenhuolto (digitalisaatio, kutsuntauudistus)
- HE Järjestämislain muutokset (osa 2; monituottajuus)
- HE Lastensuojelulainsäädännön uudistaminen
- HE Sosiaalihuollon erityispalvelut (porrasteisuus)
- HE Ammattihenkilölainsäädännön uudistaminen
- HE Teknologian käyttö sosiaalihuollon (ja terveydenhuollon) palveluissa

2026

- HE Asiakastietolaki (tiedonsaantioikeudet)
- HE Asiakasmaksut
- HE vaikuttavien palvelujen ja menetelmien kansallisen valinnan periaatteet
- HE Neuvolan ja kouluterveydenhuollon säännösten päivittäminen
- HE Oppilashuolto (palveluiden saatavuus, jatkuvuus sekä tiedonkulku)
- HE Terveydenhuoltolain muut hallitusohjelmakirjaukset
- HE Sosiaalihuoltolain muut hallitusohjelmakirjaukset
- kansainvälisen avun vastaanotto ja antaminen

15.11.2024

Valmisteilla olevat lakimuutokset, joilla on vaikutusta hyvinvointialueen toimintaan:

- Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 23.3.2023/381 (TYM).
- Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä 23.3.2023/380.
- HE vanhuspalvelulain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vanhuspalvelulakia siten, että mitoituksen tulisi olla vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohden 1.1.2025 lähtien.
- Uusi vammaispalvelulaki 675/2023, astuu voimaan 1.1.2025.
- Pelastuslain muutos (YTA johtokeskus).

*Vaalikausien vaikutukset tulevaisuudessa: kunta- ja aluevaalit käydään samaan aikaan. Tämä voi muuttaa paikallisesti strategista suuntaa. Kunta- ja aluevaaleista melko tarkalleen kahden vuoden päästä **18.4.2027** on eduskuntavaalien aika. Tämä taas voi muuttaa kansallisen politiikan suuntaa. Kummallakin voi olla vaikutuksia strategiseen suuntaan. Vaalikausien vaihtumisella on ollut merkittävä vaikutus uudistuksiin.*

H23 hyvinvointialuejohtajien
verkosto

STM Visio 2030 ”sosiaali- ja
terveydenhuollon
palvelujärjestelmä 2030-luvulla”

Palveluvalikoiman
periaatteiden määrittely

Järjestämislain mukaiset
neuvottelut ja
toimenpidesuosituks

STM Kansallinen palvelureformi (osa Petteri Orpon hallitusohjelmaa)

Visiona vaikuttavat sosiaali- ja terveystalvet

Kansalliselle palvelureformille on asetettu viisi tavoitetta:

- ennaltaehkäisyn vahvistaminen
- palveluiden integraation, saatavuuden ja jatkuvuuden parantaminen
- palvelujärjestelmän selkeyttäminen
- vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden lisääminen
- varautumisen ja häiriötilanteiden hoidon vahvistaminen.

Reformin toimeenpano tapahtuu lainsäädäntömuutosten, ohjausjärjestelmän uudistamisen sekä ohjelmien ja hankkeiden kautta.

Hyvinvointialueella toteutettavia hallitusohjelman mukaisia hankkeita

Toimeenpanohankkeet ja -ohjelmat

Hyvän työn ohjelma

Digitaalinen sosiaali- ja terveydenhuolto (Digiohjelma)

Kansallinen sote-tietojohdamisen ja vaikuttavuuden kehittäminen

Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRP) sote-hankkeet

Alueen kuntien elinvoiman ja talouden kehitys

Alueen kuntien elinvoiman ja talouden kehittyminen viittaa Keski-Suomen hyvinvointialueen kuntien kykyyn ylläpitää ja parantaa taloudellista asemaansa, houkutella asukkaita ja yrityksiä, luoda työpaikkoja, kasvattaa elinvoimaansa sekä tarjota laadukkaita palveluita asukkailleen vuoteen 2030 mennessä. Tähän sisältyy myös kuntien välinen kilpailu resursseista, asukkaista ja yrityksistä.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

- Miten kuntien väliset taloudelliset erot kehittyvät Keski-Suomen hyvinvointialueella vuoteen 2030 mennessä?
- Kuinka kuntien kyky houkutella yrityksiä ja luoda työpaikkoja muuttuu?
- Miten kuntien välinen kilpailu resursseista ja investoinneista vaikuttaa alueen kokonaiskehitykseen?
- Millaisia muutoksia tapahtuu kuntien kyvyssä tuottaa laadukkaita palveluita asukkailleen?

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Alueen kuntien elinvoiman ja talouden kehittymisen linkittyminen mm. palveluntuottajakentän ja palvelutuotannon kehitykseen
- Väestökehityksen vaikutukset alueen elinvoimaisuuteen
- Hyvinvointialue on itsessään suuri työnantaja ja työ houkuttelee ihmisiä.

Alueen kuntien elinvoiman ja talouden kehitys

Keski-Suomen kasvunkärjet:

Bio- ja kiertotalous,
hyvä vointi, uudistuva teollisuus,
digitalisaatio

Keski-Suomen skenaariot 2050

Tiivistelmä

Saavutettavuuden edistäminen:

TRE-JKL rataosuuden kehittäminen

Vt 4 Vaajakosken kehittäminen

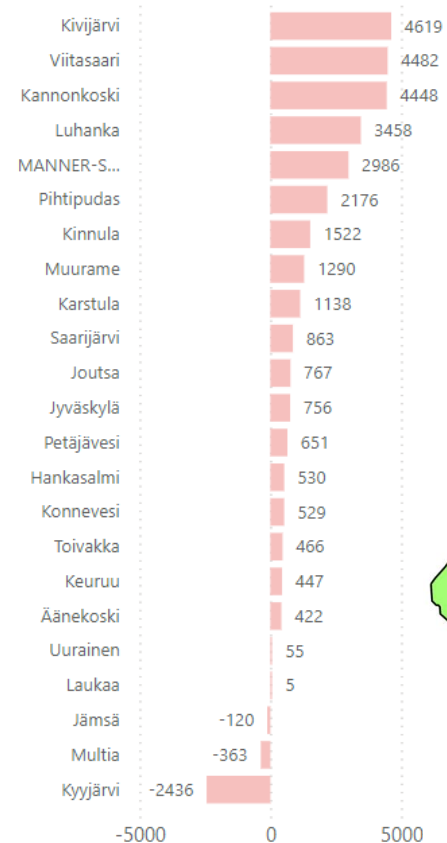
HKI-JKL lentoliikenteen kehittäminen

Tietoliikenneyhteyksien kehittäminen koko maakunnassa, kiinteän verkon
laajakaistakattavuuden parantaminen

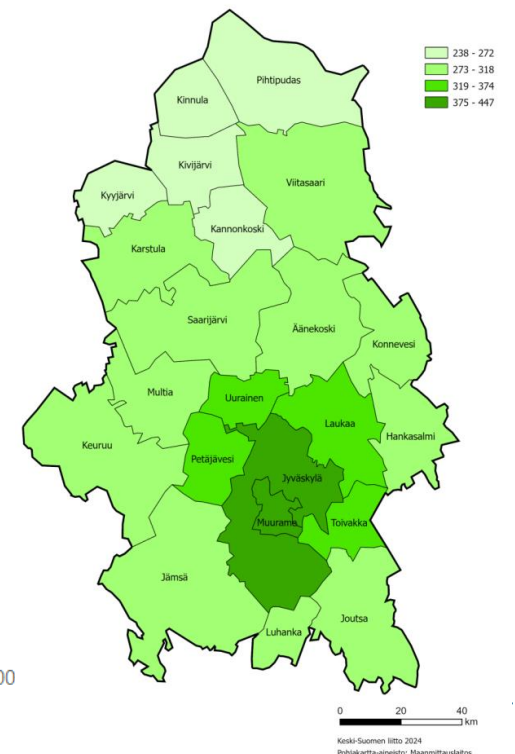
Aluekehityksen suuntia koskevat arviot:

Ennallaan 0 Parempi + Heikompi -	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta		Työttömyyden määrä		Työvoiman saatavuus	
	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Ennuste 12 kk kuluttua	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Ennuste 12 kk kuluttua	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Ennuste 12 kk kuluttua
	0	++	-	+	+	+
Jyväskylä, Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka, Uurainen						
	0	+	-	+	0	+
Kannonkoski, Karstula, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Pihtipudas, Saarijärvi, Viitasaari						
	0	++	-	+	+	+
Jämsä						
	+	+	-	+	0	+
Keuruu, Multia						
	+	+	-	0	0	+
Joutsa, Luhanka						
	+	+	0	+	0	+
Konnevesi, Äänekoski						
	0	+	-	+	0	+
Keski-Suomi						

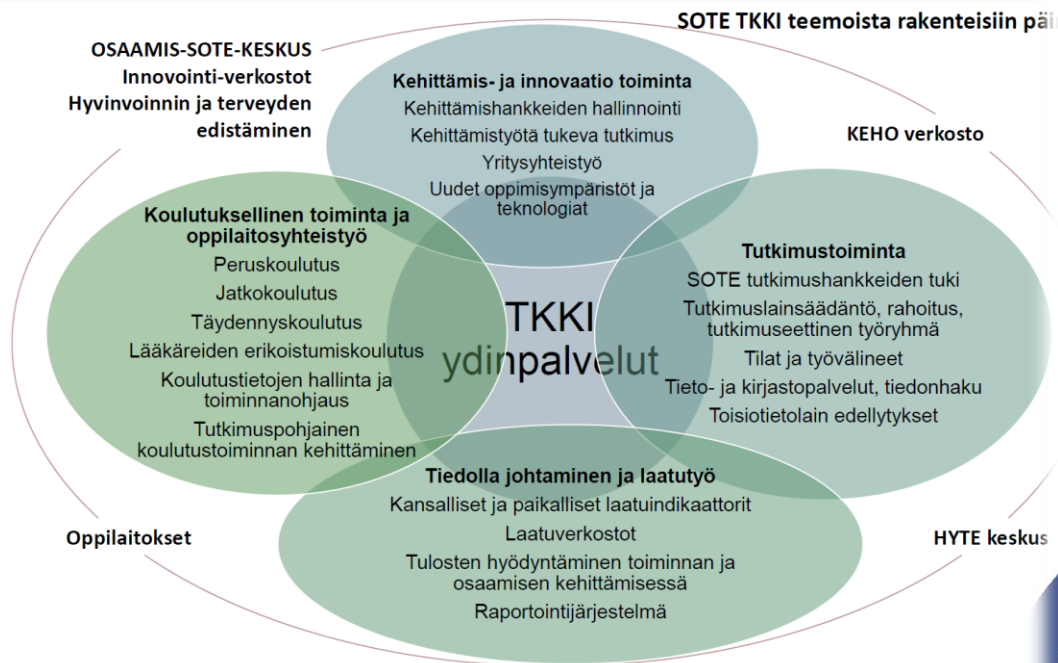
Kumulatiivinen yli-/alijäämä €/asukas vuonna 2023

Keski-Suomen väestön koulutustaso kuvattuna koulutustasomittaimella, joka osoittaa perusasteen jälkeen suoritettujen korkeimman koulutuksen keskimääräisen pituuden henkeä kohti 20 vuotta täyttäneessä väestössä.

Alueen kuntien elinvoiman ja talouden kehitys

VISIO 2030:

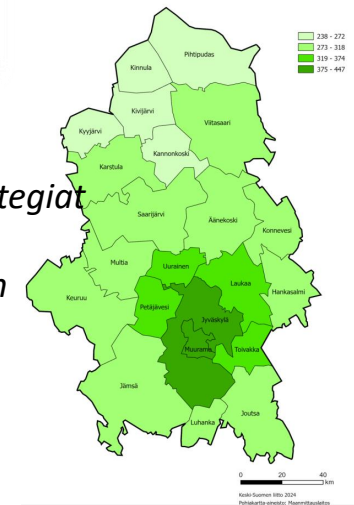
KESKISUOMALAISTEN KOKEMUS HYVINVOINNISTA, TERVEYDESTÄ JA TURVALLISUUDESTA ON MAAN KÄRKEÄ. HYVINVOINTIALUE ON VETOVOIMAINEN KOKKAILLE, LUOSTOLLE JA KIRITYKSILLE

KEHOn toiminnan painopisteet

Lapset, nuoret ja perheet	Ikääntyneiden hyvinvointi	Luonto hyvinvointi	Liikunta, valmennus ja kuntoutus	Digitaaliset palvelut ja hyvinvoinnin kehitysalustat
<ul style="list-style-type: none"> • Sitran 100 päivän hyvinvointihaaste 	<ul style="list-style-type: none"> • Ikääntyneiden hyvän arjen opetus- ja tutkimuskeskus 	<ul style="list-style-type: none"> • Meidän Polku • LuontoHyväKS 	<ul style="list-style-type: none"> • Keski-Suomi liikkuu 2030 • Liikuntapääkaupunki Jyväskylä • HHUB 	<ul style="list-style-type: none"> • Terveyden, hyvinvoinnin ja liikunnan EDIH (European Digital Innovation Hub) • Sote-AI-Hub

Lähde: Hyvaks.fi, K-S hva toimintaympäristön tilannekuva, Keski-Suomen strategia 2025-2050

Kuntien strategiat päivittyvät kuntavaalien jälkeen

Osaavan henkilöstön saatavuus ja työn tekemisen murros

Osaavan työvoiman saatavuus viittaa Keski-Suomen hyvinvointialueen kykyyn varmistaa riittävä määrä pätevää ja ammattitaitoista henkilöstöä terveydenhuollon, sosiaalipalveluiden ja pelastustoimen aloilla vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi huomioidaan lainsäädännölliset ja hallinnolliset tekijät, jotka vaikuttavat työtehtävien suorittamiseen ja työn organisointiin. Analyysissä otetaan huomioon sekä alueelliset että kansalliset trendit ja muutokset työmarkkinoilla, koulutuksessa, lainsäädännössä ja työn organisoinnissa.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

- Miten väestön ikääntyminen ja eläköityminen vaikuttavat työvoiman tarjontaan ja kysyntään?
- Kuinka työperäinen maahanmuutto kehittyy ja vaikuttaa työvoiman saatavuuteen?
- Miten työn tekemisen tavat ja organisointi muuttuvat (esim. etätö, tehtävänkuvien laajentuminen)?
- Kuinka hyvinvointialueiden välinen kilpailu työvoimasta kehittyy? Ketkä kilpailevat työvoimasta - pienet yritykset? Isot yritykset?
- Resurssipulan vaikutukset palveluiden saatavuuteen ja asukkaaseen

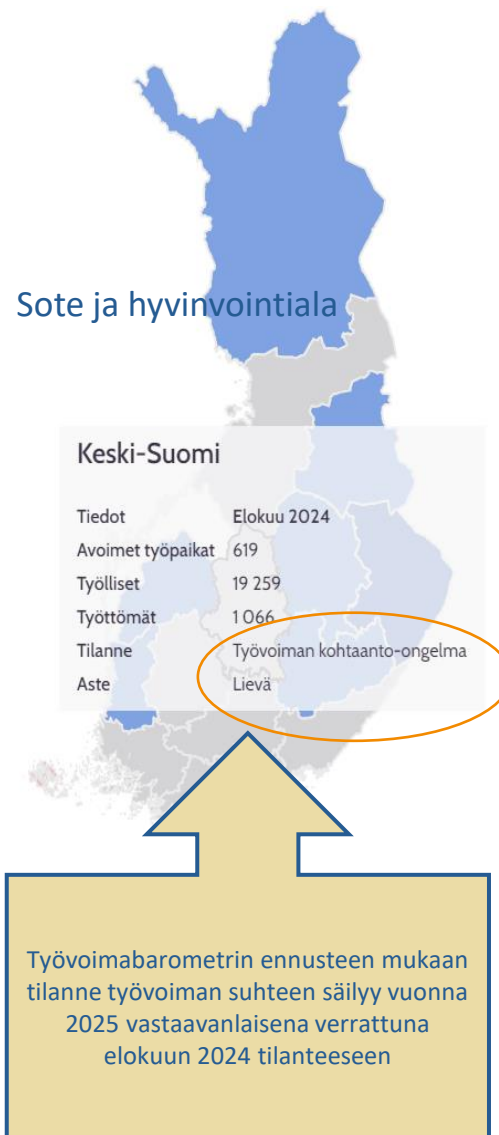
Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Miten luodaan hyvinvointialueesta houkutteleva työpaikka? Jos palkalla ei voida kilpailla, niin panostettava muihin tekijöihin.
- Miten satsataan pitovoimaan?
- Rekrytointipalvelujen tehostaminen ja kohdentaminen, osaamisen vahvistaminen
- Henkilöstöohjelma hyvä käsikirja, nyt käynnistymisvaiheen jälkeen paljon satsausta sen toimeenpanoon

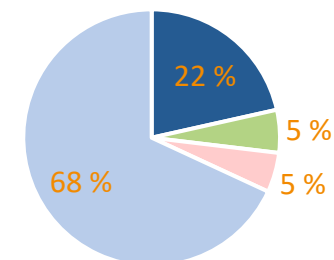
Osaavan henkilöstön saatavuus ja työn tekemisen murros

- Kevan ennusteen mukaan henkilöstöstä eläköityy 5 vuoden sisällä 18%, 10 vuoden sisällä 32%, 15 vuoden sisällä 43% ja 20 vuoden sisällä 54%. (eläköityvän henkilöstön halukkuus jatkaa työssä?)
- Työvoimapulaa erityisesti lähi- ja sairaanhoitajista, sosiaalityön erityisasiantuntijoista sekä hammaslääkäreistä ja hammashoitajista
- Työvoiman kohtaantotilannetta voi vääristää työttömien lähihoitajien korostuminen tilastoissa → useat heistä ovat vaihtamassa alaa eivätkä ole työllistymässä jatkossa lähihoitajan työhön
- Pieniin kuntiin on haastavaa houkuttaa työntekijöitä
- Kansainvälisille osaajille nähdään tarvetta
- Oppilaitosten ja työnantajien yhteistyöhankkeet tärkeitä ulkomaalaisen työvoiman saamiseksi sekä veto- ja pitovoiman lisäämiseksi sote-toimialalla myös kansainvälisille osaajille, jotta Keski-Suomessa koulutetut osaajat jäävät alueelle jatkossa

Lähde: Työvoimabarometri, Keva

Seuraavan 10 vuoden aikana kolmasosa henkilöstöstä eläköitymässä K-S HVA:lla

■ Vanhuuseläke ■ Täysi työkyvyttömyyseläke
 ■ Osatyökyvyttömyyseläke ■ Työlliset

Sote-alan ammatit, joissa on eniten pulaa työvoimasta Keski-Suomen hyvinvointialueella:

Osaavan henkilöstön saatavuus ja työn tekemisen murros

Henkilöstö- ja tuottavuusohjelmat

Havainnollistava esimerkki pitovoimatekijöiden kustannusvaikutuksista

Henkilöstön pitovoimatekijöitä

- Yhtenäinen organisaatiokulttuuri ja työyhteisöt
- Osaamisen vastaaminen työnkuviin
- Henkilöstön kehityksen ja koulutuksen tukeminen
- Ammatillista kehitystä tukevien urapolkujen rakentaminen
- Johtamisen periaatteiden määrittely
- Jaksamista tukeva lähiesihenkilötyö
- Työkykyisyyden edistäminen ja toimiva arki
- Työtä tukevat resurssointi- ja tuotannonohjausmenetelmät

Henkilöstökuluissa tavoiteltavat vaikutukset

- Sairaspoissaolojen väheneminen
- Varahenkilöstön kulujen väheneminen
- Henkilöstörakenteen allokointi kustannustehokkaammin

Nykytila ja kehitystarpeet

- Henkilöstörakenne ei vielä kokonaisuudessa tiedossa (esim. osaaminen ja varahenkilöstön käyttö)
- Tarve henkilöstörakenteen suunnittelulle, osaamisen kohdentamiselle ja kehittämiselle hva:n uusia toimintamalleja tukevaksi
- Varahenkilöstön käyttö ei ole systemaattista ja kustannustehokasta
- **Keskeistä pitovoiman vahvistaminen kokonaisvaltaisesti toimintamalleja ja henkilöstörakennetta uudistamalla**

Tuottavuuskohteita

- Joustavien työratkaisujen kehittäminen elämäntilanteen mukaan
- Etätyökulttuurin suunnittelu digitaalisten palveluiden vahvistamisessa
- Keskitetyn varahenkilöstön ja työvuorosuunnittelun arviointi ja suunnittelu
- Osaamisen kehittämisen integrointi osaksi työtä ja työssäoppimisen malleja
- Lähiesiemietyön tukeminen ja esimietyön prosessien kehittämien (esim. tiedolla johtamisen vahvistaminen)
- Tukipalvelujen järjestäytyminen vahvemmin palvelutuotannon henkilöstön työn tueksi
- Muut toimenpiteet hyvinvointialueen yhteisen henkilöstökulttuurin muodostamiseksi

Sairauspoissaolot ovat laskussa, mutta henkilöstön määrän kasvu ja rekrytointihaasteet jatkuvat. Eläköityvän henkilöstön työssä jatkamisen halukkuuden kartoittaminen osana resurssisuunnittelua?

Henkilöstöohjelman valitut kehittämiskohteet strategiakaudelle

LÄHIJOHTAMISEN KEHITTÄMINEN

TYÖVOIMAN HANKINNAN KEHITTÄMINEN

PALKITSEMISEN KEHITTÄMINEN

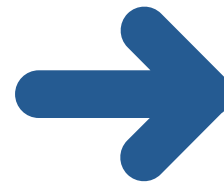
TYÖHYVINVOINTIA JA TYÖOLOSUHTEITA TUKEVIEN KÄYTÄNTÖJEN KEHITTÄMINEN

RESURSSISUUNNITTELUN KEHITTÄMINEN

Tuottavuusohjelman yhtenä kärkihankkeena on henkilöstön pitovoimatekijöiden kokonaisvaltainen uudistaminen. Tärkeimmiksi kehittämiskohteiksi on määritelty henkilöstön hyvinvoinnin kehittäminen, osatyökykyisten urapolkujen kehittäminen sekä henkilöstöhankinnan ja resurssisuunnittelun kehittäminen.

Strategiset toimenpiteet – talous ja ohjaus

Globaali, kansallinen ja paikallinen taloustilanteen muutos
Ohjauksen, rahoituksen ja politiikan muutokset
Alueen kuntien elinvoiman ja talouden kehitys
Osaavan henkilöstön saatavuus ja työn tekemisen murros
Asukkaiden luottamus julkisiin palveluihin

- Varmistetaan rahoituksen pohjana olevan tietopohjan oikeellisuus.
- Koulutetaan henkilöstöä oikeissa kirjauksissa sekä ymmärtämään diagnoositietojen kirjaamisen ja rahoituksen yhteys.
- Vahvistetaan hyvinvointialueen profiilia houkuttelevana työnantajana
- Tuetaan henkilöstön työhyvinvointia ja ehkäistään uupumusta
- Kehitetään joustavia työn tekemisen tapoja
- Vahvistetaan yhteistyötä korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten kanssa

Alueen väestössä tapahtuvien muutosten kehitys

Alueen väestössä tapahtuvien muutosten kehitys viittaa Keski-Suomen hyvinvointialueen väestön määrään, rakenteeseen ja jakautumiseen vuoteen 2030 mennessä. Tämä käsittää muun muassa muutokset väestön kokonaismäärässä, maahanmuutossa, ikäryhmien osuuksissa, sekä asukkaiden sosioekonomisissa taustoissa. Väestön demograafista kehitystä tarkastellaan alueellisella tasolla, huomioiden mahdolliset erot Keski-Suomen hyvinvointialueen eri osien välillä. Tarkastelu keskittyy merkittäviin demografisiin muutoksiin ja niiden vaikutuksiin hyvinvointialueen toimintaan ja palvelutarpeisiin.

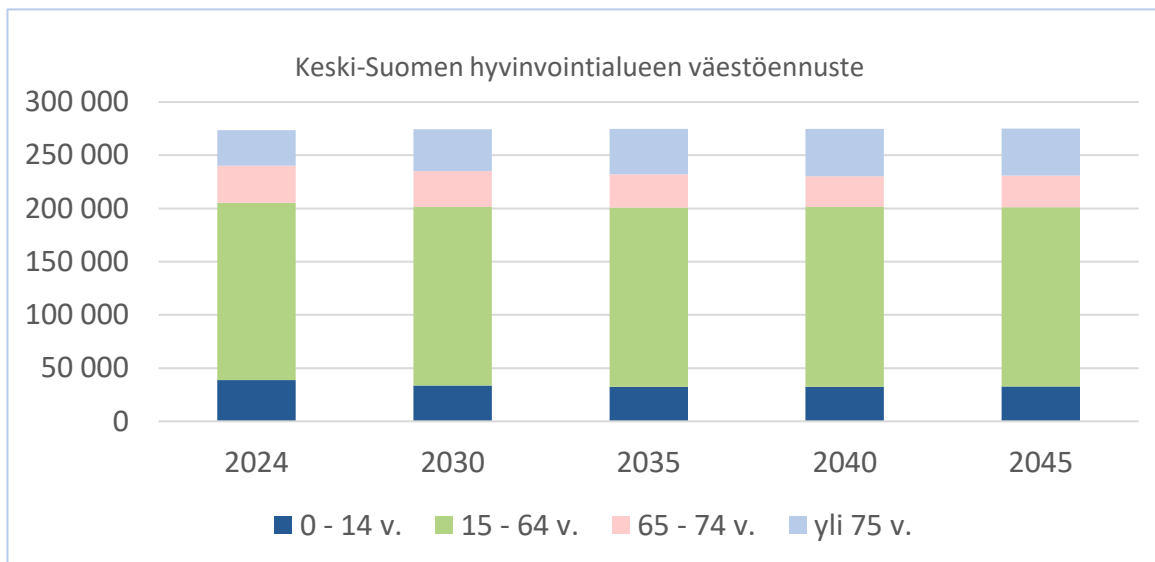
Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

- Miten Keski-Suomen kokonaisväestömäärä muuttuu?
- Kuinka ikärakenne kehittyi, erityisesti ikääntyneiden osuus?
- Miten väestö jakautuu alueellisesti hyvinvointialueen sisällä?
- Kuinka maahanmuutto vaikuttaa alueen väestörakenteeseen?
- Kuinka työttömyys ja työllisyys kehittyvät erityisesti nuorten osalta?

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Alueen väestökehitystä ei pitäisi ottaa "annettuna" vaan huomioida, kuinka voimme siihen vaikuttaa päätöksenteolla ja alueen houkuttelevuutta kehittämällä. Toisaalta huomioitava, että hyvinvointialueen vaikutusmahdollisuudet ovat rajalliset.
- Keski-Suomessa vain Jyväskylän seudulla väestö kasvaa. Muilla alueilla asuva väestö ikääntyy, palvelutarve suuri.
- Työllisyyden parantaminen erityisen tärkeää alueen taloudelle ja hyvinvoinnille. Nuorten koulutukseen ja uramahdollisuuksiin panostaminen avainasemassa.

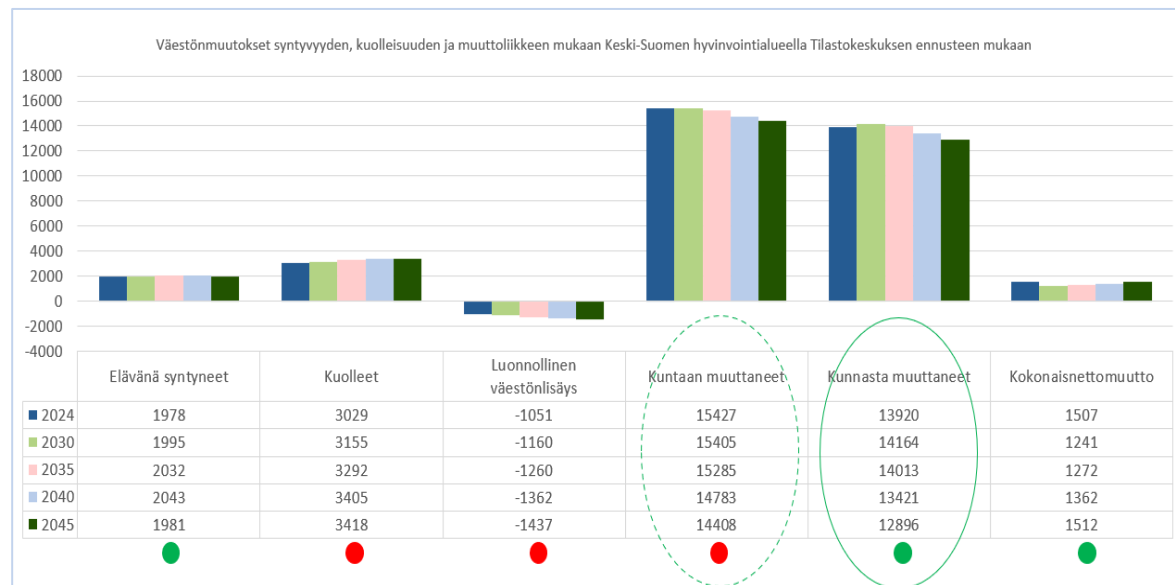
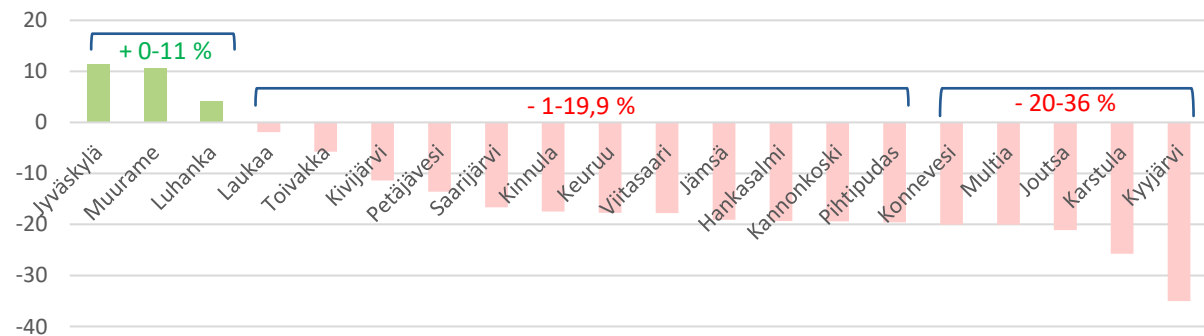
Alueen väestö-demografinen kehitys

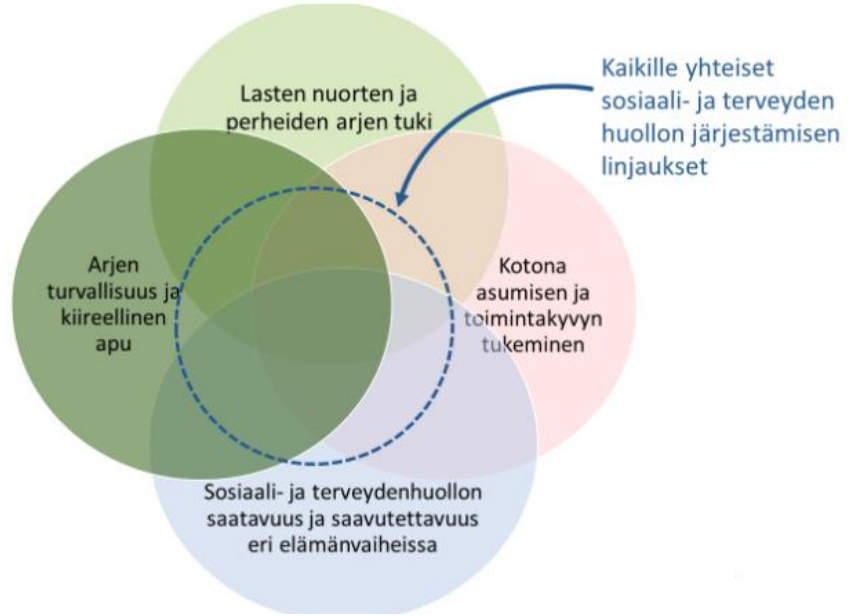
- Väestön kasvu vuosien 2024 -2045 välillä on ennusteen mukaan noin 0,5 %. Kunnista ainoastaan Jyväskylän, Muuramen ja Luhangan ennustetaan kasvavan.

Keski-Suomessa väestö ikääntyy ja syntyvyys laskee, mutta ikääntyminen saavuttaa huippunsa lähitulevaisuudessa. Maahanmuutto alueelle ja pitovoimatekijöihin panostaminen ovat oleellisia väestön kasvussa.

Väestömuutos prosentteina Keski-Suomen hyvinvointialueen kunnissa vuoteen 2045 mennessä

Alueen väestödemografinen kehitys

- Järjestämisen linjaukset ovat osa Keski-Suomen hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelmaa, jolla konkretisoidaan strategian tavoitteita.
- Järjestämisen linjausten tarkoitus on ohjata KeskiSuomen hyvinvointialueen palvelutuotantoa kohti ihmislähtöistä Keski-Suomea
 - Järjestämisen linjaukset on hyväksytty aluevaltuustossa 11/2023.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmakokonaisuus (ehkäisevän työsuunnitelma, mielenterveyssuunnitelma, alueellinen neuvolasuunnitelma, alueellinen opiskeluhoollon suunnitelma, alueellinen hyvinvointisuunnitelma ja –kertomus, ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma)

Järjestämisen linjaukset

1. Saatavuus, saavutettavuus, yhdenvertaisuus

2. Sähköiset palvelut

3. Ohjaus ja neuvonta

4. Hoidon ja palvelun tuottamistapa, palvelurakenne

5. Hoito- ja palveluketjut, yhteensovittaminen ja jatkuvuus

6. Varhainen tuki ja kumppanuus

1. Hyvinvointialueen palveluita suunnataan alueen* arvioituun palvelutarpeeseen ja väestörakenteeseen sekä tutkittuun tietoon ja suosituksiin (esimerkiksi työikäisen, ikääntyneen väestön määrä tai kouluikäisten määrä, syntyvyys, vaikuttavuus, suositus väestömäärästä, olosuhdetekijät) perustuen. Palvelutarpeeseen vastataan ihmislähtöisesti hyödyntäen myös sähköisiä, liikkuvia sekä kotiin vietäviä palveluja.

Yhteisöllisyys ja asukkaiden aktiivisuus

Yhteisöllisyys ja asukkaiden aktiivisuus viittaavat Keski-Suomen hyvinvointialueen asukkaiden keskinäiseen vuorovaikutukseen, osallistumiseen ja yhteenkuuluvuuden tunteeseen sekä heidän halukkuuteensa ja kykyynsä vaikuttaa oman alueensa kehitykseen ja hyvinvointiin. Tähän sisältyy myös asukkaiden yhteistyö hyvinvointialueen kanssa erilaisten toimijoiden, kuten järjestöjen, yhteisöjen, yritysten ja seurakuntien ja muiden vastaavien tahojen kautta.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

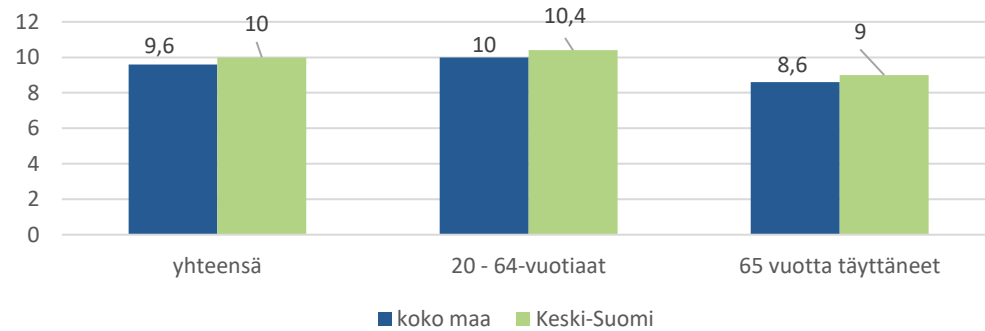
- Kuinka väestörakenteen muuttuminen muuttaa aktiivisuuden ja osallistumisen tapoja ja mahdollisuuksia?
- Miten kansalaisten luottamus julkisiin instituutioihin kehittyy ja vaikuttaa osallistumishalukkuuteen?
- Miten digitalisaatio ja teknologian kehitys vaikuttavat yhteisöllisyyden muotoihin ja asukkaiden osallistumiseen?
- Millaisia uusia yhteistyön muotoja syntyy asukkaiden, järjestöjen ja hyvinvointialueen välille?

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Miten mahdollistetaan ja varmistetaan asukkaiden kokemus osallisuudesta yhteiskuntaamme ja siihen vaikuttamisesta?
- Nuorten yhteisöllisyyden ja osallistumisen muodot ovat hyvin erilaisia – sosiaalisen median rooli ja yhteisöt verkossa. Toisaalta voi aiheuttaa ongelmia, jos aikaa vietetään ainoastaan somessa – osalla nuorista on huoli yhteisöllisyyden vähenemisestä
- Yhteisöllisyys vähentynyt ja yksin oleminen lisääntynyt – myös ns. vapaaehtoinen yksinäisyys lisääntynyt

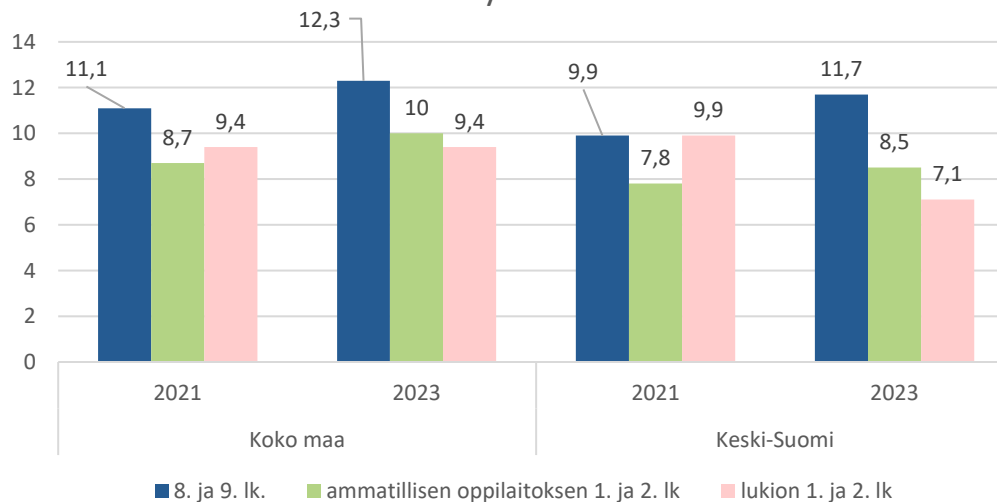
Yhteisöllisyys ja asukkaiden aktiivisuus

Erittäin heikko osallisuuden kokemus % v. 2022

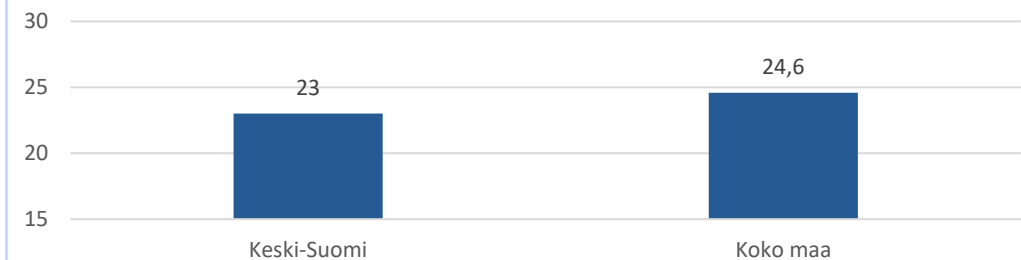

- Keski-Suomessa osallisuuden kokemus on lähellä kansallista keskiarvoa.
- Järjestöt täydentävät omalla työllään hyvinvointialueen ja kuntien työtä asukkaiden hyväksi ja niillä on tärkeä rooli tiedon tuottajina sekä osallisuuden lisääjinä. Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus Keski-Suomessa on ollut lähellä kansallista keskiarvoa.

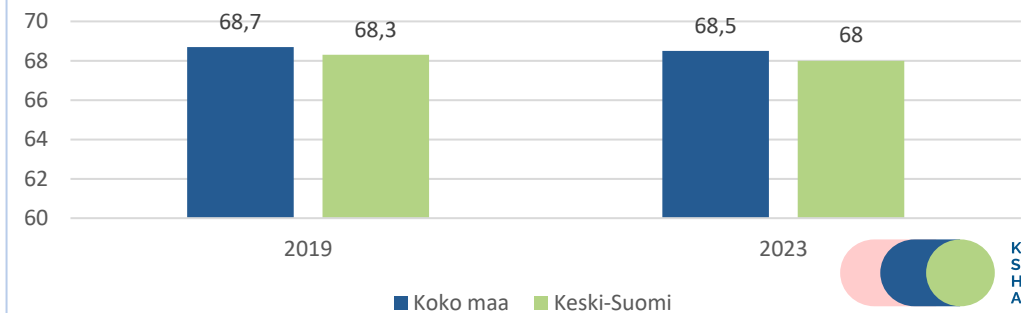
Erittäin heikko osallisuuden kokemus, nuoret % ikäryhmästä

Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus, v. 2020

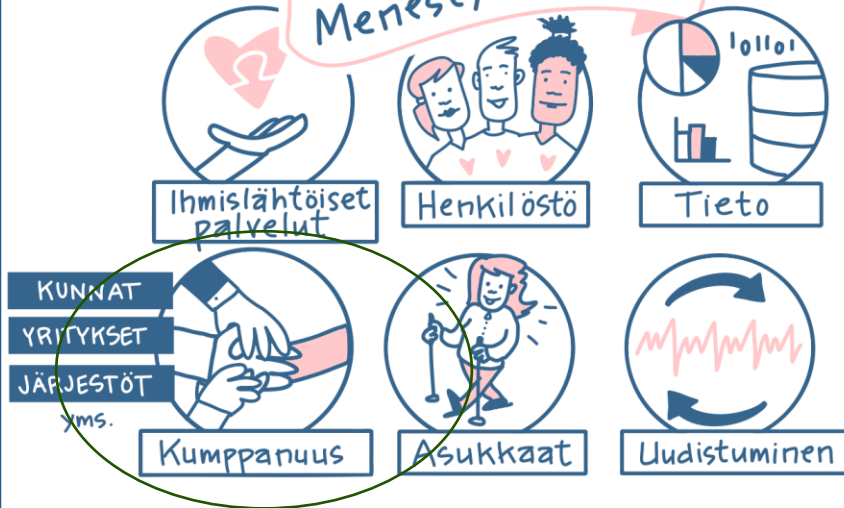
Äänestysaktiivisuus eduskuntavaaleissa

Vaikuttamis-
toimielimet,
asukaspaneeli,
kumppanuus-ohjelma
Osallisuusohjelma

Lähellä.fi –palvelu
järjestöille ja
yhdistyksille

Menestystekijät

Hyvinvointialueella asukkaiden osallisuutta tukevat mm.

Nuorisovaltuusto
Vanhusneuvosto
Vammaisneuvosto
Järjestöjen ja seurakuntien vaikuttamistoimielin
Palveluntuottajien vaikuttamistoimielin

Asukaspaneelit
Asiakasraadit

Kumppanuuspöytä
Järjestöfoorumit

Ohjaavia asiakirjoja mm:

- Palveluntuottajayhteistyöasiakirja
- Osallisuusohjelma
- Järjestöyhteistyön asiakirja
- HVA:n, kuntien ja K-S liiton puitesopimus

Osallisuusohjelman neljä keskeistä tavoitetta:

- hyvinvointialueen demokratian vahvistaminen ja äänestysaktiivisuuden kasvu
- hyvinvointialueen kaikkien asukkaiden kokemuksen vahvistaminen osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista, ml. eri alueet ja väestöryhmät
- osallisuusrakenteiden luonti niin, että ne ovat ihmislähtöisiä ja nojautuvat kumppanuuteen kuntien, järjestöjen, seurakuntien, palveluntuottajien ja maakuntaliiton ja koulutuksen järjestäjien kanssa
- osallisuus toteutuu kaikissa kohtaamisissa. Asukkaat ja asiakkaat kokevat tulevansa kuulluksi ja olevansa tasaveroisessa asemassa.

Palveluntuottajakentän ja palvelutuotannon kehitys

Palveluntuottajakentän kehitys viittaa yritysten ja kolmannen sektorin palveluntuottajien toiminnan, palvelutarjonnan sekä hyvinvointialueen kanssa tehtävän yhteistyön muutoksiin Keski-Suomen hyvinvointialueella vuoteen 2030 mennessä. Palveluntuottajakentän kehitystä tarkastellaan alueellisella tasolla. Lisäksi tarkastellaan palveluntuottajien ja hyvinvointialueen välistä yhteistyömallia, mukaan lukien mahdollinen yhteiskehittäminen ja tuottavuuteen liittyvä tavoiteasetanta.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

- Miten yksityisten ja kolmannen sektorin palveluntuottajien määrä ja koko kehittyvät alueella?
- Kuinka palveluntuottajien erikoistuminen ja palvelutarjonta muuttuvat?
- Miten hyvinvointialueen ja palveluntuottajien välinen yhteistyömalli kehittyy?
- Millaisia innovaatioita tai uusia palvelumalleja syntyy palveluntuottajakentällä?

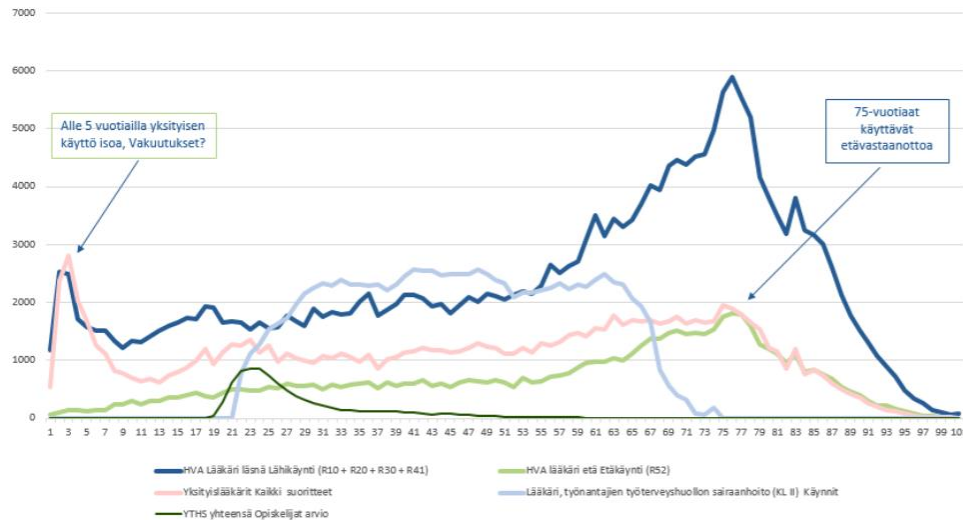
Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Miten saadaan hyödynnettyä eri toimijoiden vahvuuksia?
- Miten osataan hyödyntää monituottajamallin mahdollisuudet?
- Julkisen palvelutuotannon tehostamisen mahdollisuudet löydettävä
- osattava luopua sellaisesta tuotannosta, jonka ylläpito ja osaamisen ylläpito tulevat kalliiksi vaikuttavuuteen nähden

Palveluntuottajakentän ja palvelutuotannon kehitys

Avoterveydenhuollon lääkärikäynnit Keski-Suomi 2023 iän mukaan

Tehty selvitys terve kokonaiskäynnistä, tarjonnasta ja rahoituksesta Keski-Suomessa

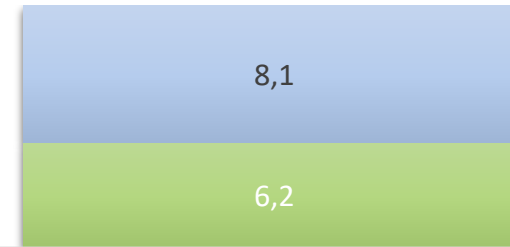

22 15.11.2024

tarjonnasta ja rahoituksesta Keski-Suomessa

Käyttänyt palveluseteliä terveysterveyspalvelujen hankkimiseen, osuus käyttäneistä (%) Keski-Suomen hyvinvointialueella

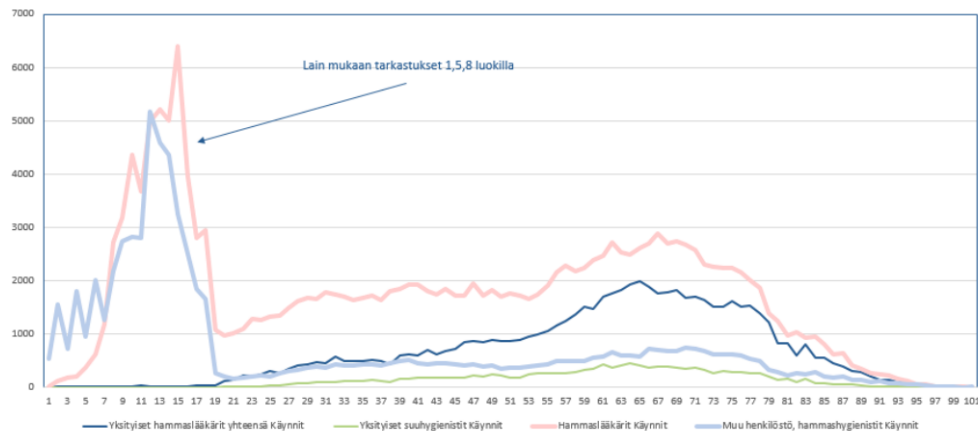
■ 2020 ■ 2022

Keski-Suomen hyvinvointialue

SOTE –
järjestöt
hyvinvointi-
alueella
2022

Suunterveydenhuollon käynnit 2023 Keski-Suomi iän mukaan

28

Lähde: Sotkanet, Keski-Suomen hyvinvointialueen palveluverkkoesitys, Soste Järjestömuotoisten tuottajien sosiaali-, varhaiskasvatus- ja terveysterveyspalvelut vuonna 2022

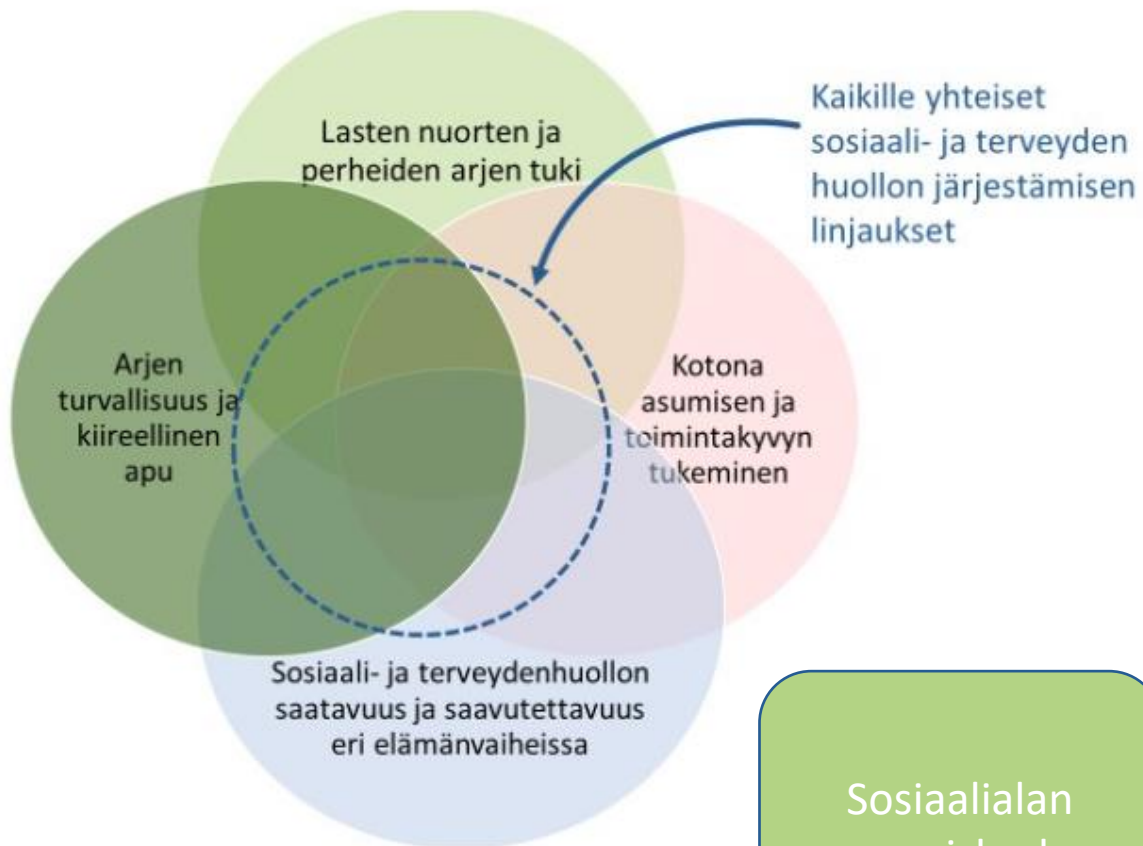
Yksityisten
lääkäri- ja
hammaslääkäri-
palvelujen
käyttäjien
osuus on melko
vähäinen vielä

Keski-Suomen hyvinvointialueella järjestömuotoisten sosiaali- ja varhaiskasvatuspalvelujen tuottajien ja niiden toimintayksiköiden kokonaismäärä Valveri-rekisteriin ilmoitettujen käytntiosoitteiden postinumeroitten mukaan

	järjestöjä	toimintayksiköjä
Keski-Suomi	49	82

Palvelutuottajakentän ja palvelutuotannon kehitys

Järjestämisen
linjaukset,
palvelutuotanto
suunnitelma

Palveluverkkoesitys 2024:

PALVELUKANAVAT

KIVIJALKA

PALVELUPISTEET JA KOTIIN VIETÄVÄT PALVELUT

DIGIPALVELUT

Palveluntuottajien
vaikuttamistoimielin,
kumppanuuspöydät

Sosiaalialan
osaamiskeskus

Itäisen YTA:n yhteistyösopimus

Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kehitys

Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kehitys viittaa eri väestöryhmien sairastavuuden ja kansansairauksien kehittymiseen, eri sosioekonomisten ryhmien hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoiseen jakaantumiseen. Hyvinvointi- ja terveyserojen kehitystä tarkastellaan huomioiden sairastavuuden, sosioekonomisen aseman ja palvelujärjestelmän vaikutukset kehitykseen sekä henkilökohtaisen hyvinvoinnin tasolla että laajemmin yhteiskuntatasolla vuoteen 2030 mennessä. Tarkastelussa huomioidaan erityisesti alueelliset vaikutukset Keski-Suomen hyvinvointialueella.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

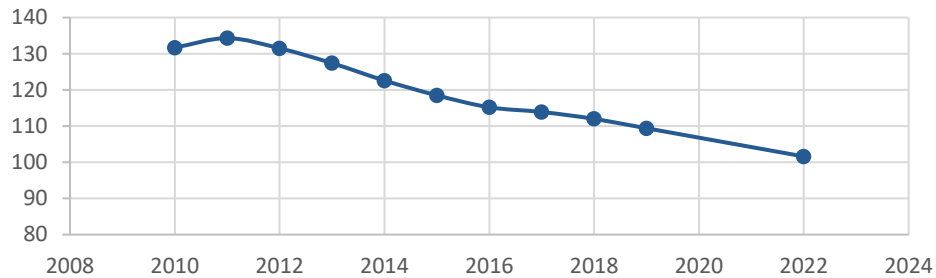
- Miten polarisaatio kehittyy?
- Miten sairastavuus kehittyy (K-S hva suhteessa muihin hyvinvointialueisiin)
- Keski-Suomen sisäiset erot ovat suuret, kuinka ne kavennetaan?
- Miten kansansairauksien esiintyminen kehittyy (-"-)
- Miten lasten ja nuorten sekä ikääntyneiden kokemus hyvinvoinnistaan kehittyy?
- Vaikuttaako resurssipula palvelujen saatavuuteen ja sitä kautta hyvinvoinnin ja terveyden kehitykseen? (sosiaalinen raportointi)

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

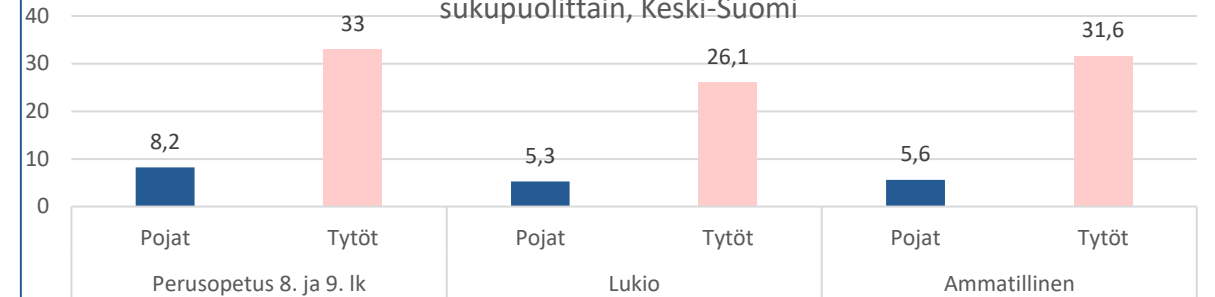
- Polarisaation syveneminen on aito huoli – siihen täytyy voida vaikuttaa
- Syrjäytyminen ja yksinäisyys merkittäviä ongelmia - ehkäisyn keinot?
- Sairastavuuden tilastoinnin taustalla osin puutteelliset diagnoosikirjaukset, mutta myös tietojärjestelmäpuutteet, joten tilastotieto epävarmaa
- Nuorten mielenterveyden häiriöt kasvussa. Toisaalta tulee erottaa arkeen kuuluva hetkellinen alavireisyys/ahdistuneisuus ja vakavat mielenterveysongelmat.
- Mielenterveyteen liittyvissä tilastoissa merkittäviä eroja sukupuolten välillä, tähän on kiinnitettävä huomiota
- Hyvinvointialueen ja muiden alueellisten toimijoiden sekä kuntayhteistyön tehostaminen ja näkyvyys hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisessa

Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kehitys

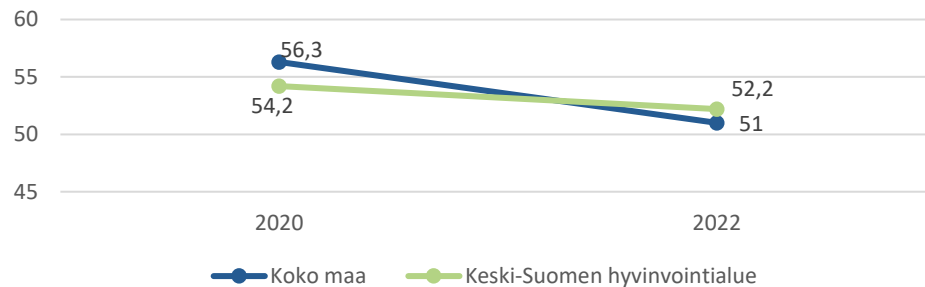
Ikävakioitu sairastavuusindeksi, Keski-Suomi

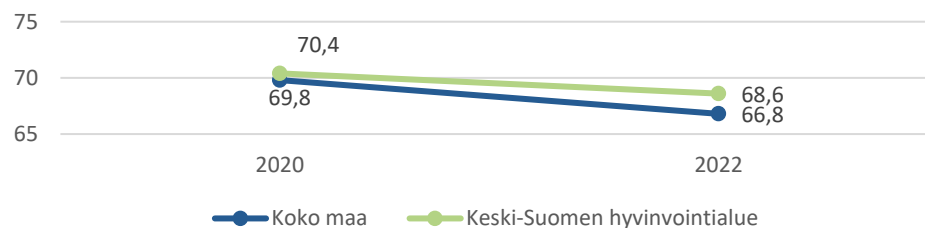
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % vastaavan ikäisistä, erot sukupuolittain, Keski-Suomi

Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus

Päivittäin elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokevien osuus

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus

- Keski-Suomi sijoittuu hyvinvointitilastoissa maan keskiarvoon, mutta maakunnan sisällä on suuria eroja sairastavuudessa ja hyvinvoinnissa
- Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus pienentyi hieman vuosien 2020 ja 2022 välillä.
- Myös päivittäin elämänsä erittäin tai hyvin turvalliseksi kokevien osuus pieneni hieman vuosien 2020 ja 2022 välillä.
- Yhteen kietoutuvia ongelmia; mielenterveysongelmien kasvu, päihdeongelmien kasvu; palveluun pääsyn vaikeudet
- Tyttöjen ja poikien hyvinvoinnissa suuria eroja

Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kehitys

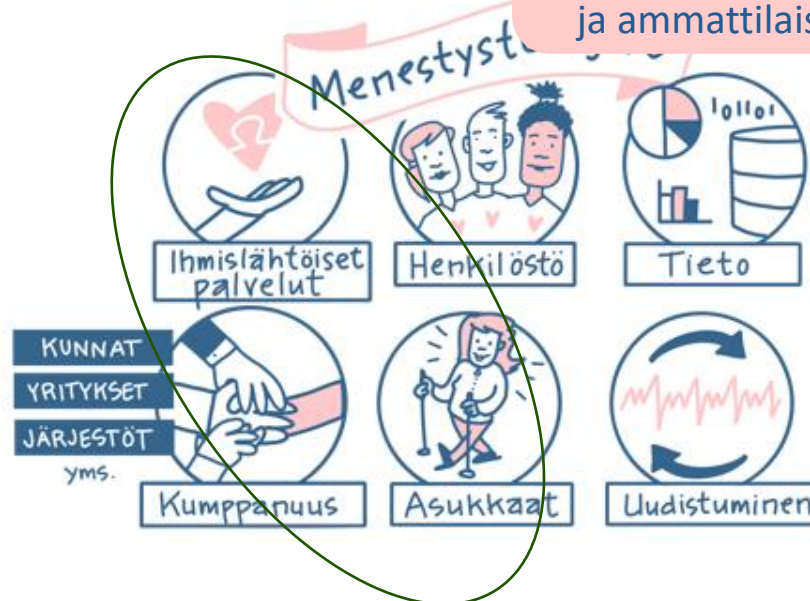
Lähde: THL 2023

Kansalliset, maakunnalliset ja hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden ohjelmat ja painopisteet huomioiden

Planetaarinen terveys ja hyvinvointi

Kehitteillä hyvinvointitarjotin työkaluksi asukkaille ja ammattilaisille

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelma kokoaa eri ikäryhmille suunnatut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteet ja määrittää lähivuosien tavoitteet tälle työlle. Hyvinvointisuunnitelmat ovat osa strategian toimeenpano-ohjelmaa.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ohjelmakokonaisuus (ehkäisevän työsuunnitelma, mielenterveysuunnitelma, alueellinen neuvolasuunnitelma, alueellinen opiskeluhoillon suunnitelma,

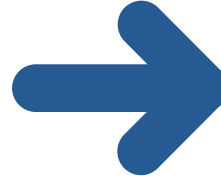
alueellinen hyvinvointisuunnitelma ja –kertomus, ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma, lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma)

Sosiaalinen raportointi

Strategiset toimenpiteet – ihmislähtöiset palvelut

Alueen väestössä tapahtuvien muutosten kehitys
Yhteisöllisyys ja asukkaiden aktiivisuus
Palveluntuottajakentän ja palvelutuotannon kehitys
Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kehitys
Asukkaiden luottamus julkisiin palveluihin

- Kehitetään ennaltaehkäiseviä palveluja ja varhaisen puuttumisen malleja asukkaille
- Kehitetään digitaalisia palveluja ja etähoitomahdollisuuksia, ottaen samalla huomioon saavutettavuus eri ihmisryhmille
- Panostetaan asukkaiden työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseen proaktiivisesti
- Kehitetään viestintää ja koulutusta terveyden edistämiseksi ja disinformaation torjumiseksi

Planetaarinen terveys ja hyvinvointi

Planetaarinen terveys ja hyvinvointi viittaa ymmärrykseen ihmisen ja muun luonnon välisestä yhteydestä sekä terveyden ja hyvinvoinnin välisistä riippuvuuksista. Tähän liittyy ympäristön, ilmaston ja terveyden huomioiminen kokonaisvaltaisesti kestävästä yhteiskunnan rakentamiseksi ja ylläpitämiseksi. Planetaariseen terveyteen ja hyvinvointiin liittyy sään ääri-ilmiöiden yleistymisen sekä niiden vaikutukset luonnolle ja ihmisille. Samoin antibiooteille vastustuskykyisten bakteerien yleistymisen, erilaiset zoonoottiset eli eläimistä ihmisiin siirtyvät taudit sekä uusien pandemioiden ilmaantuminen liittyvät aiheeseen. Näillä on merkittävä vaikutus väestön terveyteen, terveydenhuoltojärjestelmiin ja yhteiskunnan toimintaan laajemmin. Planetaarista terveyttä tarkastellaan tarkastellaan ensisijaisesti kansallisella tasolla, keskittyen varautumiseen, vaikutuksiin ja hallintaan Suomessa vuoteen 2030 mennessä. Tarkastelussa huomioidaan myös alueelliset vaikutukset Keski-Suomen hyvinvointialueella.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

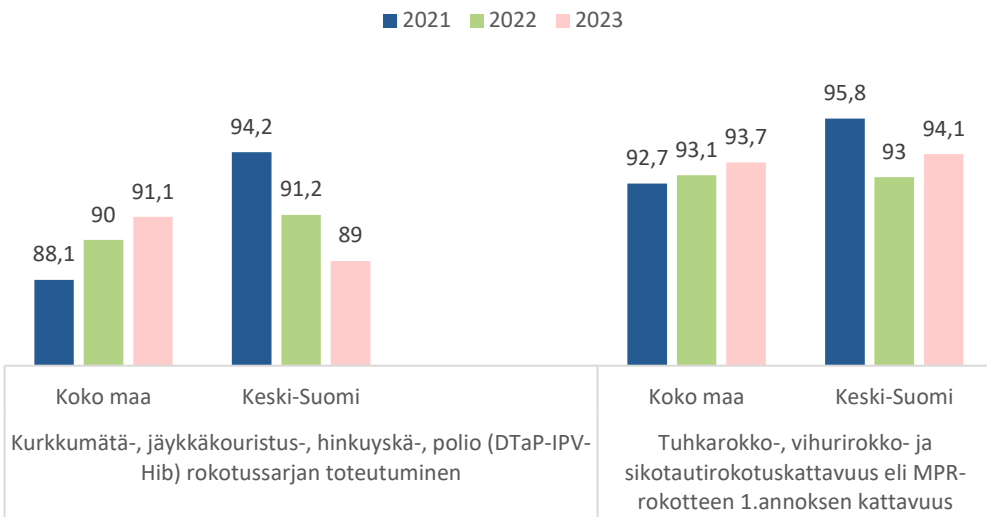
- Miten lainsäädäntö, kansainvälinen ja kansallinen yhteistyö, koulutus ja tutkimus planetaarisen terveyden edistämiseksi kehittyvät?
- Miten heikentynyt luonnon kantokyky vaikuttaa kansantautien ja vastustuskyvyn kehittymiseen Suomessa?
- Millaisia uusia pandemioita voi ilmaantua vuoteen 2030 mennessä ja miten ne vaikuttavat Suomeen?
- Miten globaali ja kansallinen varautumiskyky pandemioihin kehittyvät?
- Millaisia uusia teknologioita ja innovaatioita kehitetään pandemioiden hallintaan?
- Miten antibioottiresistenssin kehittyminen vaikuttaa terveysturvallisuuteen?

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Aihe on noussut uutena teemana tulevaisuustyöskentelyn aikana epävarmuustekijöihin ja nähtiin työpajoissa tärkeäksi teemaksi, joka yhdistää terveyteen ja hyvinvointiin sekä ympäristöön liittyviä epävarmuuksia

Planetaarinen terveys ja hyvinvointi

Rokotekattavuus DTaP-IPV-Hib ja MPR -rokotteiden osalta

14,5 miljoonaa lasta jäi ilman ainuttakaan rokotetta vuonna

Kurkkumätä, jäykkäkouristus, hinkuyskä (DTP3) kolmen annoksen rokotekattavuus oli 84 %

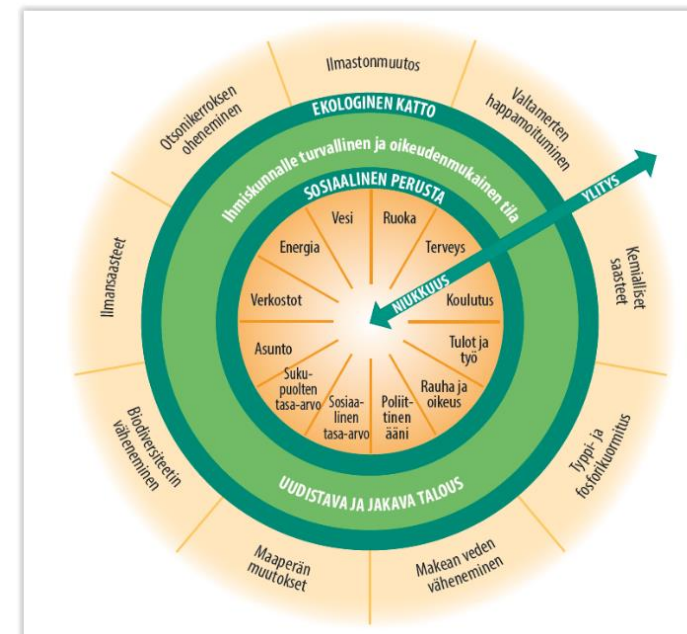
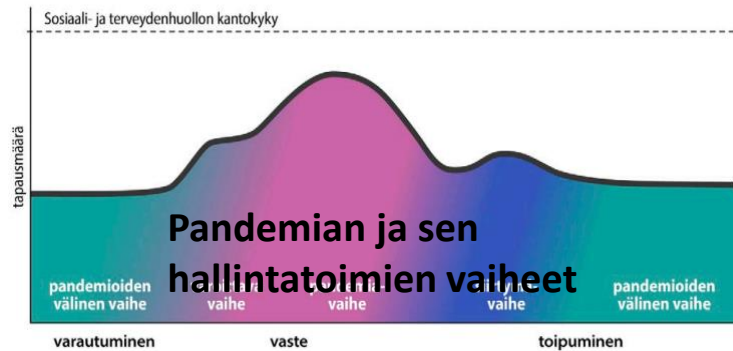
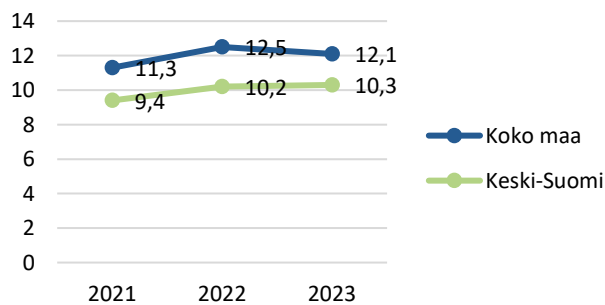
Ensimmäisen tuhkarokkorokoteannoksen saaneiden lasten osuus oli 83 %

HPV-rokotteen ensimmäisen annoksen maailmanlaajuinen kattavuus tytöillä oli 27 %

W
H
O

2
0
2
3

Antibioottien (J01) vuosikulutus DDD (defined daily dose) / 1000 asukasta /vrk

KI-
OMEN
/INVOINTI-
JE

- Hyvinvointialueen Pandemiasuunnitelma
- Valtakunnallinen pandemiavalmiussuunnitelma
- Maailman terveysjärjestö WHO:n kansainvälinen terveyssäännöstö (International Health Regulations, IHR, 2005)
 - WHO:n puitteissa neuvotellaan uudesta pandemiasopimuksesta, jonka tavoitteena on vahvistaa kansainvälistä varautumista pandemioihin ja muihin terveysuhkiin. Pandemiasopimus on tarkoitus hyväksyä viimeistään WHO:n yleiskokouksessa toukokuussa 2025

Viisi kansallista SOTE-
valmiuskeskusta
yliopistollisten sairaaloiden
yhteydessä

- Tartuntatautilaki (1227/2016) 9 §
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)
(Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sote-järjestämislakia siltä osin, kun se koskee valmiutta, varautumista sekä yllättävien ja poikkeuksellisten häiriötilanteiden hoitamista normaali- ja poikkeusoloissa)
- Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueiden varautumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin (308/2023)

Varautuminen: Turvallisuuksilanteen muutokset, hybridivaikuttaminen ja tietoturva

Hybridivaikuttaminen ja tietoturva viittaavat laajaan uhkakuvaan, jossa yhdistyvät erilaiset vaikuttamisen keinot, kuten informaatiovaikuttaminen, kyberuhkat ja perinteiset turvallisuusuhkat, sekä näihin liittyvät tietoturvasuuden haasteet ja suojauskeinot. Tämä kattaa sekä kansallisen tason että alueelliset vaikutukset, huomioiden myös eri palveluntuottajat ja palveluketjun eri osat. Hybridivaikuttamista ja tietoturvaa tarkastellaan ensisijaisesti kansallisella tasolla. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, miten uhkiin varautumista ohjataan ja koordinoidaan, ja miten tämä heijastuu alueelliseen toimintaan sekä eri palveluntuottajiin vuoteen 2030 mennessä. Tarkastelussa huomioidaan myös palveluketjun eri osien haavoittuvuudet ja niiden vaikutukset kokonaisturvallisuuteen heikoimman lenkin periaatteen mukaisesti.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

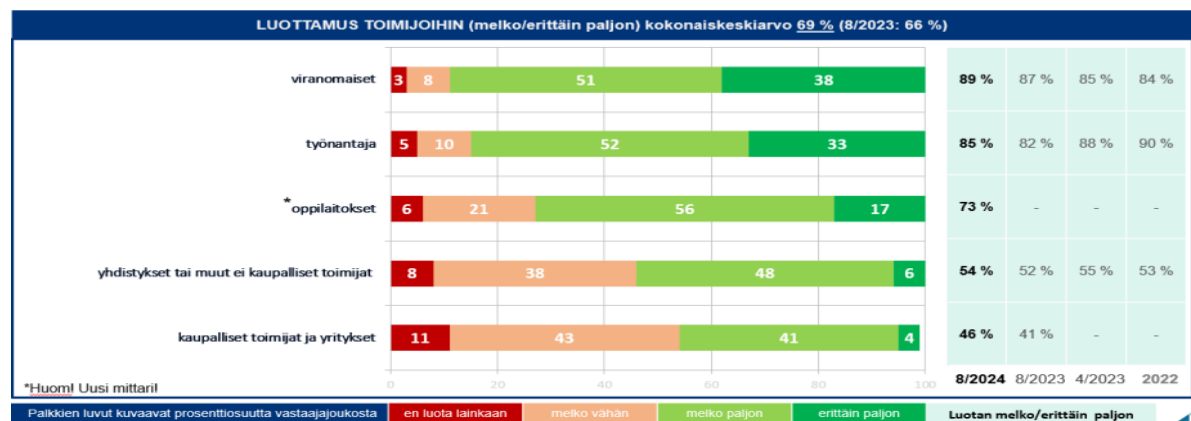
- Miten hybridivaikuttamisen keinot ja kohteet muuttuvat vuoteen 2030 mennessä?
- Kuinka tehokkaasti kansallinen ohjaus ja koordinointi pystyvät vastaamaan alati muuttuviin uhkiin?
- Miten palveluketjun eri osien ja toimijoiden välinen yhteistyö ja tiedonjako kehittyvät tietoturvan parantamiseksi?
- Millaisia uusia teknologioita tai menetelmiä kehitetään hybridivaikuttamisen torjuntaan ja tietoturvan parantamiseen?
- Kuinka hyvinvointialueiden ja muiden alueellisten toimijoiden resurssit ja valmiudet vastata uhkiin muuttuvat?

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Huoltovarmuus tärkeä teema turvallisuusilanteen sisällä
- Riskienhallinta oleellinen tekijä muutostekijöiden arvioinnissa
- Turvallisuuksin ja varautumisen näkökulmaan tulisi kiinnittää enemmän huomiota, huolellinen valmistautuminen synnyttää luottamusta ja ehkäisee häiriö- ja poikkeusilanteiden syntymistä
- Hybridivaikuttamisen laajuus ja syvyys todennäköisesti kasvaa, voi vaikuttaa julkisyhteisöjen kykyyn suoriutua perustehtävistään

Turvallisuuksilanteen muutokset, hybridivaikuttaminen ja tietoturva

Kysymys: luotatko siihen, että seuraavat toimijat/palvelut käsittelevät turvallisesti henkilötietojasi ja muita tärkeitä tietojasi?

Aiemmin riskiarvioissa tunnistettu tai

STM ohjaukskirjeessä mainittu

Keski-Suomen kuntien riskiruudut 2023

Turvallisuuksilanteen muutokset, hybridivaikuttaminen ja tietoturva

Tietoturva- ja tietosuoja-politiikka
Riskienhallinta
Pelastus-suunnitelma

Länsi- ja sisäsuomen alueellinen valmiustoimikunta
→ siirrytään Itä-Suomen alueelle vuoden 2026 alussa kun varautumisen suunnittelu yhdenmukaistuu alueellisesti YTA-alueet ja LVV (lupa- ja valvontavirasto)

Keski-Suomen turvallisuus- ja valmiustoimikunta

HVA:n
Omavalvonta
Turvallisuus- ja valmiusyksikkö
Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

”Itä-YTA VAKE” - valmiuskeskus

Huoltovarmuus:

Valtioneuvosto teki 24.10.2024 päätöksen huoltovarmuuden tavoitteista. Sen lähtökohdiana on Suomen muuttunut turvallisuusympäristö, joka heijastuu myös huoltovarmuustoimintaan. (tulossa toimeenpanosuunnitelma)

→ Tavoitteena: Hyvinvointialueen huoltovarmuuden rakentamisessa huomioitava alueelliset riskit

Tietoturvasuunnitelma
Tietotilinpäätös
3-tasoinen valmiussuunnittelu (kansallinen, YTA, HVA)

K-S hva mukana huoltovarmuuden ja CBRN (chemical, biological, radiological, nuclear) riskien hallintaan liittyvässä kansainvälisessä toiminnassa

NIS2-direktiivi eduskuntakäsittelyssä

aiivviiiiiii

E kyberturvallisuudirektiivin (NIS2-direktiivi) täytäntöönpanoa koskevaksi iinsäädännöksi

1

Valmistelussa

Hyväksytty
istuntokauden
suunnitelmaan
31.8.2023

2

Arvioitu esittelyviikko

7/2024
21/2024

3

Annettu eduskunnalle

23.5.2024
HE 57/2024
[Käsittelytiedot eduskunnassa](#)

Digitalisaation, tekoälyn ja teknologian kehitys

Digitalisaatio ja teknologia hyvinvointialueiden palvelutuotannossa viittaa digitaalisten ratkaisujen, teknologioiden ja tekoälyn käyttöönottoon, kehitykseen ja vaikutuksiin Keski-Suomen hyvinvointialueen palvelutuotannossa ja asukkaiden elämässä. Tämä kattaa myös näiden teknologioiden hyödyntämistä tukevan infrastruktuurin kehityksen, kuten kuituyhteydet ja muut tarvittavat tekniset edellytykset. Huomiota kiinnitetään myös tekoälyn rooliin ja sen tuomiin mahdollisuuksiin palveluiden kehittämisessä ja tehostamisessa.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

- Miten nopeasti ja laajasti digitaaliset ja robotisoidut ratkaisut otetaan käyttöön hyvinvointialueen palvelutuotannossa?
- Kuinka tekoäly muuttaa diagnostiikkaa, hoitoa ja palveluohjausta?
- Miten etäpalvelujen rooli ja laajuus kehittyvät suhteessa perinteisiin palvelumuotoihin?
- Kuinka hyvin tarvittava tekninen infrastruktuuri (esim. kuituyhteydet) saadaan rakennettua koko hyvinvointialueelle?
- Miten kansalaisten digitaidot ja teknologian hyväksyntä kehittyvät suhteessa palvelujen digitalisoitumiseen?
- Millaisia uusia turvallisuus- ja tietosuojariskejä teknologian lisääntyvä käyttö tuo mukanaan

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

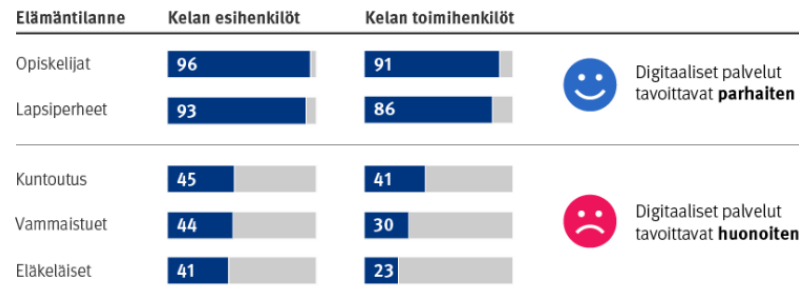
- Digitalisaatio ja tekoälyn hyödyntäminen voivat olla sekä uhka että mahdollisuus – voivat synnyttää tasa-arvoa tai vähentää sitä, olla kilpailuetu esimerkiksi henkilöstön saatavuushaasteiden ratkaisussa
- Digitalisaation lisääntyessä huomioitava saavutettavuus ja saatavuus

Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö

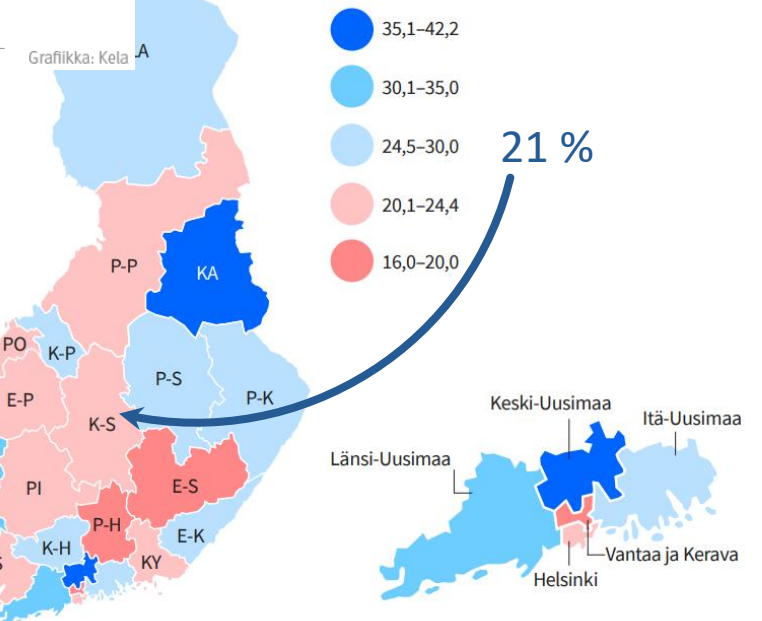
	2020	2021	2022	2023	2024
	% 16-89-vuotiaista				
Käyttänyt internetiä ¹⁾	92	93	93	94	94
Älypuhelin omassa käytössä	87	88	88	90	90
Soittanut internet- tai videopuhelua ¹⁾	72	67	68	68	72
Pikaviestinyt älypuhelimella tai muulla laitteella ¹⁾	76	78	77	79	77
Kuunnellut tai ladannut musiikkia ¹⁾	68	69	71	..	72
Katsonut elokuvia, sarjoja tai urheilulähetyksiä tilausvideopalveluissa ¹⁾	49	53	60	58	60
Käyttänyt yhteisöpalvelua ²⁾ päivittäin tai lähes päivittäin	59	58	59	³⁾ 62	59
Ostanut verkkokaupasta ¹⁾	54	57	58	58	58

Kelalaiset arvioivat, että digipalvelut tavoittavat hyvin opiskelijat ja lapsiperheet, heikommin kuntoutujat, vammaiset ja eläkeläiset

Miten Kelan digitaaliset palvelut tavoittavat eri elämäntilanteissa olevat asiakkaat?
Hyvin tai melko hyvin vastanneiden osuus, %

Etäasiointikäyntien osuus PTH avohoidosta vuonna 2023, näkymä hyvinvointialueittain

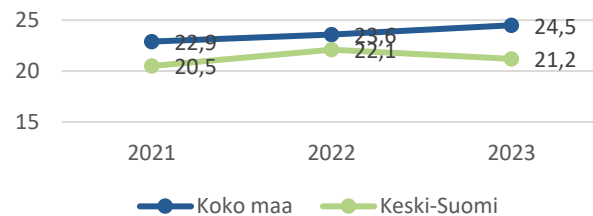

DIGISOTEKESKUKSEN KONTAKTIT 2023

Ikäluokka	Kontaktit
Alle 18v.	n. 14 500
18-74v.	n. 92 700
Yli 75v.	n. 14 800
Yhteensä	n. 122 000

Digisote-keskuksen asiakkaisiksi ovat löytäneet kaikenikäiset, asiakkuudet painottuvat työikäisiin

Etäasiointikäynnit, % perusterveydenhuollon avohoidon käynneistä

Digitalisaation, tekoälyn ja teknologian kehitys

KESKI-SUOMEN HYVINVOINTIALUEELLA JO NYT KÄYTÖSSÄ USEITA ERILAISIA DIGITAALISIA SOTE-PALVELUITA

(www.hyvaks.fi)

- Elämäntapaohjaus (sähköinen terveystarkastus, videovastaanotto)
- Sairaanhoidaja-, sosiaaliohjaaja- ja suun terveydenhuoltochat
- Fysioterapian chat-konsultaatio ja videovastaanotto
- Lääkärin etävastaanotto sairaanhoitajan tai sosiaaliohjaajan kautta
- Keskustelutukea mielenterveys- ja riippuvuusairauksiin chatillä tai videoyhteydellä
- Nuorten etätyöntekijä chatin kautta
- Sähköinen perhekeskus
- Pyydä apua -nappi
- Omapalvelu sosiaalihuollossa (myöh [Sagassa](#))
- Perhepolku –verkkokurssi
- Tarina-auttaminen-alusta nuorille ja perheille
- [Virtu](#)-valmennus lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian yhteinen
- Seniorichat
- Perhetyöntekijä
- Raskauden ehkäisy ja seksuaalineuvonta etävastaanotolla
- Ravitsemusterapia sairaanhoitajan kautta
- Omaolo-oirearviot
- Omaolo-hyvinvointi-valmennukset
- Perhevalmennukset
- Omaishoitajien etävalmennukset
- Kotihoidon etähoiva
- Etäpäivätoiminta
- Lääkeautomaatit
- Erilaiset ryhmätarjonnat
 - Aistivat-etäryhmä vanhemmille
 - Erityisnuoret-etäryhmä erityistä tukea tarvitsevien nuorten vanhemmille
 - Juttupenkki – ikääntyneiden keskustelu- ja kohtaamispaikka
 - Makustelijat – etäryhmä vanhemmille
 - Vertaistukiryhmä ikääntyneille mielenterveysomaisille
 - Virtapiiri-etäryhmä vilkkaiden lasten vanhemmille
 - Voimavaroja omaishoitajuuteen – etävertaisryhmä ikääntyneille
 - Parisuhteen huoltamo
 - [Nepsy](#)-pysäkki
 - Vanhemmuuden tukiryhmät

*Tekoälyprofessori
TKKI ja tutkimus
Tietohallinto digitalisaation tukena
STMn Tekoälyrahoitus*

Tulentekoilmoitus
Ilmoitus tehosteiden käytöstä
Nuohousvikailmoitus
Ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusriskistä
Ilmoitus tuliesityksestä
ILMO paloilmoitin järjestelmä
Ilmoitus ilotulitteiden yksityisestä käytöstä
Ilmoitus tilapäisestä majoituksesta
Paloturvallisuuden itsearvio

VISIO 2035 eli tätä kohdin pyrimme

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TIETO JA DIGITAALISET RATKAISUT TUOTTAMAAN HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ

Mahdollisuuksia omatoimisuuteen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpidossa

Parempaa kansanterveyttä vaikuttavien, tietoon perustuvien sosiaali- ja terveyspalvelujen avulla

Joustavuutta ja sujuvuutta palveluihin digitalisaation ja kehittyneen teknologian käyttöönotolla

Kansallisesti ja yhteistyöalueen tasolla suunniteltu tiedonhallinta ja digitalisaatio tukevat [toiminnallisten] tavoitteiden saavuttamista ja asiakaslähtöistä toiminnan uudistamista. (Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet 2023-2026)

Asukkaiden luottamus julkisiin palveluihin

Luottamus julkisiin palveluihin tarkoittaa kansalaisten ja yhteisöjen uskoa siihen, että valtion, kuntien ja muiden julkisten toimijoiden tarjoamat palvelut ovat luotettavia, oikeudenmukaisia, tehokkaita ja vastaavat heidän tarpeisiinsa. Hyvinvointialueen viitekehyksessä asukkaiden luottamus julkisiin palveluihin viittaa väestön kokemukseen julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän sekä pelastuspalvelujen luotettavuudesta, toimivuudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Luottamusta tarkastellaan sekä kansallisella tasolla että erityisesti Keski-Suomen hyvinvointialueella huomioiden kokemus palvelujen saatavuudesta, saavutettavuudesta ja yhdenvertaisuudesta sekä oikea-aikaisuudesta sekä riittävästä ja ammattitaitoisesta henkilöstöstä vuoteen 2030 mennessä.

Millaista epävarmuutta siihen liittyy?

- Onko hoidon ja palvelun saatavuudessa ja saavutettavuudessa alueellista vaihtelua? (kuinka nopeasti palveluun pääsee, myös digin saavutettavuus)
- Toteutuuko palvelujen yhdenvertaisuus? Riittääkö henkilöstöä palveluja toteuttamaan?
- Huoli tietosuojasta ja potilasturvallisuudesta digitaalisten palvelujen laajentuessa
- Laatu ja asiakaskokemus (henkilökunnan ammattitaito, kohtelu, palautteet)
- Kykeneekö palvelujärjestelmä vastaamaan monialaiseen palvelutarpeeseen? (integraatio, palvelu- ja hoitopolut, tiedonkulku)
- Huoli palveluiden jatkuvuudesta ja niiden kehittämisen suunnasta tiukassa taloustilanteessa
- Miten julkinen keskustelu ja media vaikuttavat asukkaiden luottamukseen?
- Miten disinformaatio vaikuttaa luottamukseen rakentumiseen?
- Miten hyvinvointialue voi edistää oikean tiedon saatavuutta?

Toimielintyöpajoissa nousseet huomiot:

- Miten saadaan ylläpidettyä palvelujen laatu, vaikuttaa suoraan luottamukseen - myös valmius ja varautuminen tärkeät luottamuksen teemat
- Miten turvataan hoitoon pääsy ja palveluihin pääsy perustasolla?
- Luottamuksen rakentuminen käynnissä, millaisen identiteetin hyvinvointialue haluaa saavuttaa?
- Miten jokainen voi omalla toiminnallaan vaikuttaa luottamuksen rakentumiseen (kohtaaminen, laatu, osaaminen)
- Viestintä tärkeää luottamusta rakentavana ja ylläpitävänä teemana
- Vuorovaikutustyö (sisäinen ja ulkoinen) merkittävässä roolissa hyvinvointialueen palveluiden ja asukkaiden luottamuksen syntymisessä
- Median vaikutus asukkaiden mielikuviin ja luottamukseen - viestintäosaamista lisättävä

Arviointi kiinnittää huomiota "suomalaiseen paradoksiin"

Vaikka kansalaisten luottamus julkisiin instituutioihin ja tyytyväisyys demokratiaan on korkealla, niiden ihmisten osuus, jotka uskovat voivansa vaikuttaa poliittisiin prosesseihin on Suomessa pieni verrattuna muihin korkean luottamuksen maihin. OECD korostaakin, että tiettyjen väestöryhmien mahdollista syrjäytymistä olisi torjuttava Suomessa edistämällä laajempaa sosiaalista vuoropuhelua.

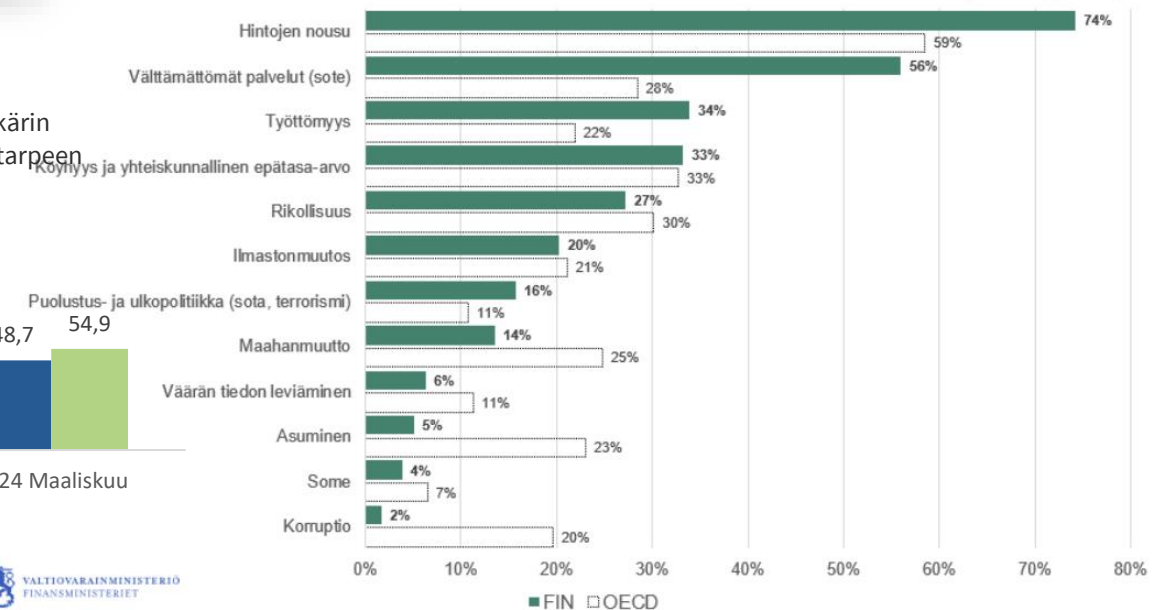
Kansalaispulssi: Kansalaisten mieliala ja luottamus yhteiskuntaan alkuvuotta paremmalla tasolla

valtioneuvoston viestintäosasto

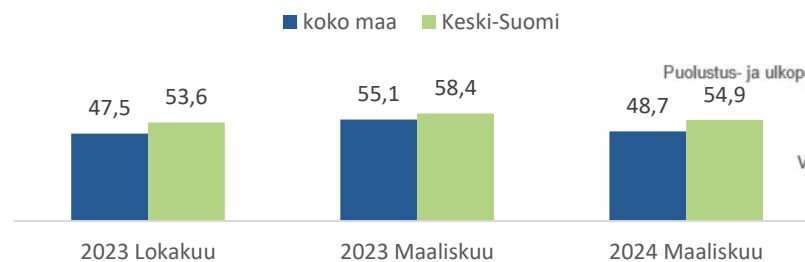
23.8.2024 14.12 TIEDOTE

TOP 3 huolenaiheet: Suomi vs. OECD-maat,

Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärin kiireettömän käynnin odotusaika yli 7 pv hoidon tarpeen arvioinnista, % toteutuneista käynneistä

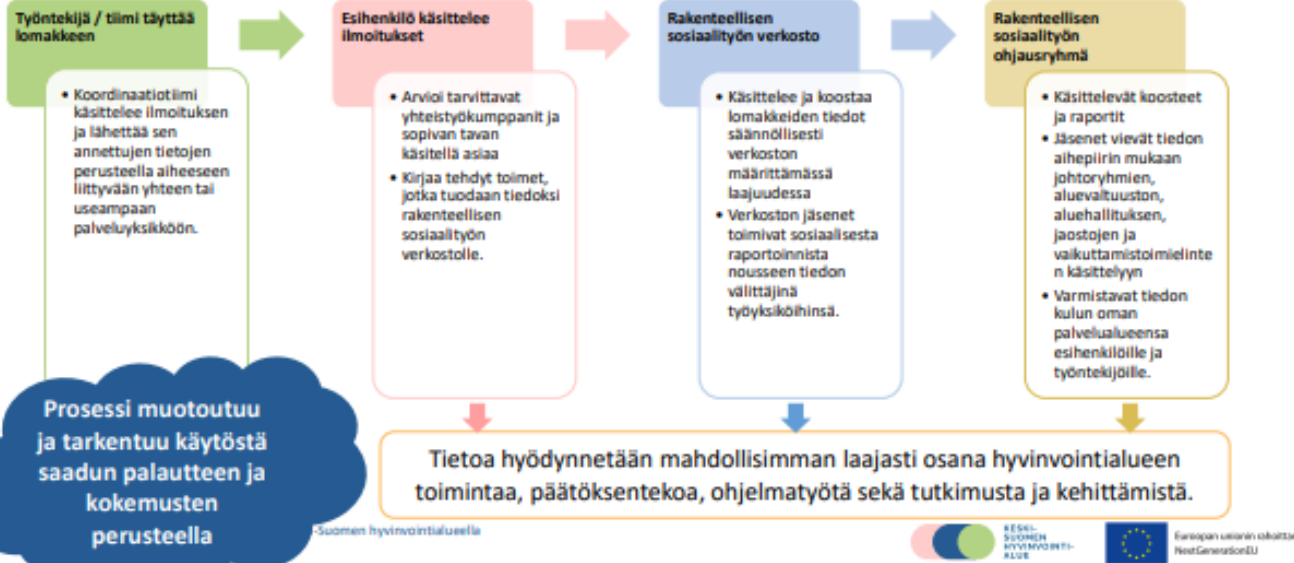

- Palveluun/hoitopääsyajat
- Palvelujen saatavuus – saavutettavuus – yhdenvertaisuus – ihmislähtöisyys – laatu – jatkuvuus
- Asiakaskokemus

Henkilöstö-ohjelma,
Asiakkuuskertomus,
Vaikutusten
ennakoarviointi,
Viestintä

Asukasarvon
johtaminen

Asukkaiden luottamus julkisiin palveluihin

ohjaus, neuvonta, valvontatehtävät ja monikanavainen turvallisuusviestintä lisäävät kansalaisten luottamusta viranomaisiin

UUSI Asiakaspalautejärjestelmä

Asiakaspalauteetta kertyy hyvinvointialueen omien palautekanavien lisäksi kansallisiin tietolähteisiin ja Itäisen YTA-alueen tilastoihin, joita hyödynnetään vuosittain Asiakkuuskertomuksessa kuvaamaan hyvinvointialueen asiakkaiden ja potilaiden tyytyväisyyttä palveluihin.

Asiakkuuskertomus auttaa palveluiden kehittämisessä

Vaikutusten ennakoarvioinnin tavoitteena on:

Tuottaa päätöksentekijälle tietoa päätösvaihtoehtojen vaikutuksista, niiden merkittävydestä ja mahdollisista haitallisten vaikutusten lieventämisen mahdollisuuksista

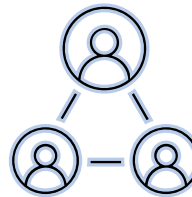

Parantaa päätöksenteon laatua ja auttaa parhaan ratkaisun valinnassa. Edistää strategian mukaisia päätöksiä

Lisätä valmistelun ja päätöksenteon avoimuutta ja siten myös luottamusta päätöksentekoon

Kokemusasiantuntijatoiminta vahvistaa asiakaskokemusta

Kumppanuus ja
Osallisuus luo
luottamusta

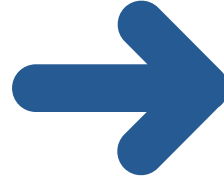
Asiakastyytyväisyyden kehittäjäryhmä

Asiakaspaneeli

Asukaspaneeli

Strategiset toimenpiteet - turvallisuus

Planetaarinen terveys ja hyvinvointi
Varautuminen: Turvallisuustilanteen muutokset, hybridivaikuttaminen ja tietoturva
Digitalisaation, tekoälyn ja teknologian kehitys
Asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden kehitys
Asukkaiden luottamus julkisiin palveluihin

- Vahvistetaan tietoturvaa ja varautumista kyberuhkiin: tietoturvallinen ja luotettava digitaalinen infrastruktuuri
- Koulutetaan henkilöstöä tietoturva-asioissa
- Kehitetään valmiussuunnitelmia ja järjestetään harjoituksia, joilla parannetaan kriisivalmiutta
- Vahvistetaan organisaation resilienssiä ja varmistetaan kriittisten materiaalien ja lääkkeiden saatavuus
- Investoidaan tekoälypohjaisiin ratkaisuihin hallinnon tehostamiseksi
- Seurataan tekoälyn kehitystä ja sen mahdollisuuksia myös diagnostiikan tukena